सुनछहरी गाउँपालिकाको

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

Disaster Preparedness and Response Plan

सुनछहरी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

रोल्पा जिल्ला, लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

२०७९

सुनछहारी गाउँपालिकाको

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

Disaster Preparedness and Response Plan

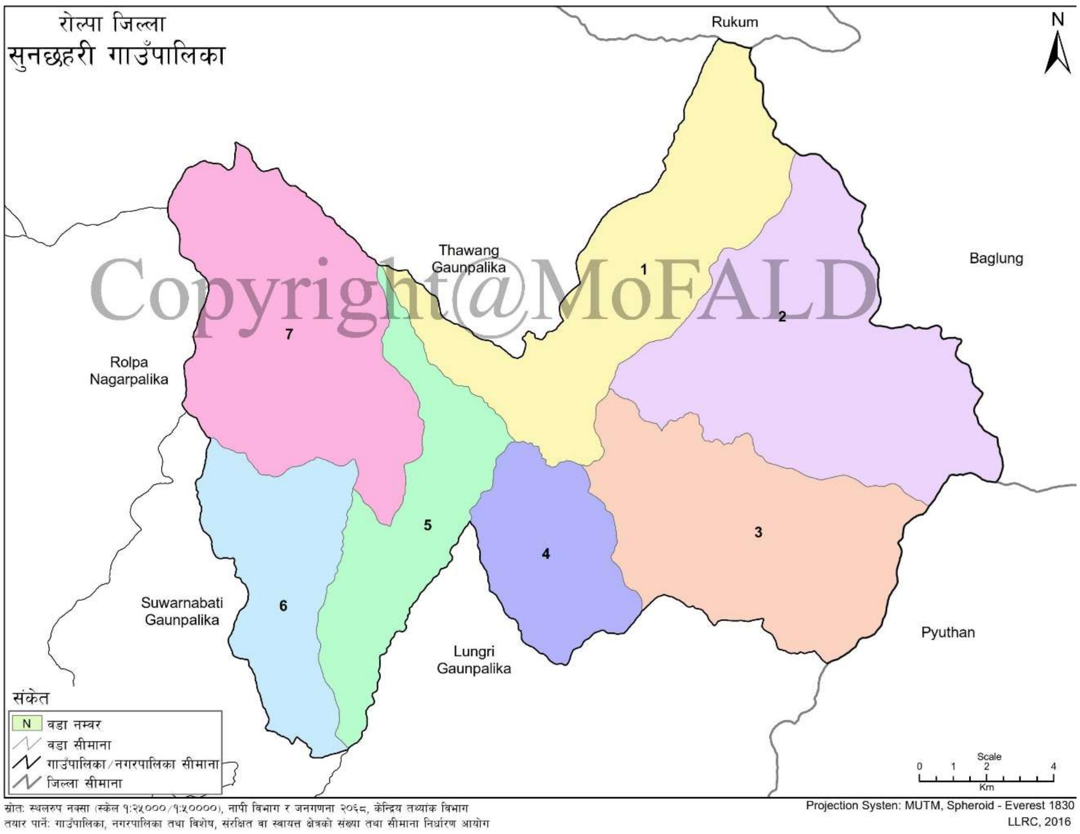

दस्तावेजः सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७९
तयारी एवं सर्वाधिकार: स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सुनछहारी, रोल्पा
आर्थिक सहयोग: संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय जनसङ्ख्या कोष
समन्वयः नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

सुनछहरी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

धन्यबाद ज्ञापन

सुनछहरी गाउँपालिका लुम्बिनि प्रदेशको रोल्पा जिल्लामा अवस्थित छ । संघीय संरचना पछि स्थानीय सरकारको रूपमा जनताको विकासको तीब्र आकांक्षासँगै यस गाउँपालिकामा पूर्वाधार विकास साथै अन्य विकास निर्माणका काम भइरहेको छ । तर प्राकृतिक रूपमै यो गाउँपालिका पहिरो, बाढी, भूकम्प, आगलागी, चट्याङ, हावाहुरी, असिना, महामारी जस्ता बहु-प्रकोपको जोखिममा छ र यस प्रकारका विपद्का घटनाबाट वर्षेनी क्षति हुने गरेको छ । जलवायु परिवर्तनको प्रभावले यस गाउँपालिकाको विपद् जोखिम अझ बढाईरहेको छ । सुनछहरी गाउँपालिका पहाडी क्षेत्रमा रहेको र यस क्षेत्र भौगोलिक रुपमा कमजोर हुनेहुँदा बर्षेनी पहिरो, बाढी तथा भू-क्षयले धैरै ठाँउहरूमा धनजनको क्षति गर्ने गरेको छ यसका साथै धैरैजसो भू भागहरुमा भिरालो जमिन भएका कारणले गर्दा पनि पहिरोको जोखिम झने बढेको छ । यसरी सुनछहरी गाउँपालिका बहु प्रकोपको हिसाबले उच्च जोखिमको अवस्थामा रहेको छ।

नेपालको संविधान, २०७२ ले विपद् व्यवस्थापनलाई तीनवटै तहका सरकारको साझा अधिकारको सूचीमा राखेको छ । यसै आधारमा सुनछहरी गाउँपालिकाले विपद्को प्रभावकारी प्रतिकार्य तथा त्यसको लागि पर्याप्त पूर्वतयारीको लागि प्रकोप, संकटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखाको आधारमा सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरेको छ । सुनछहरी गाउँपालिकाले विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि आफ्नै आन्तरिक श्रोत, विकास साझेदार संस्थाहरूको सहायता तथा निजी एवम् सामाजिक क्षेत्रसँगको साझेदारीमा यस योजनाको कार्यान्वयन हुनेछ । विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारीका गतिविधिहरूलाई सम्बन्धित विषय क्षेत्रगत योजना तथा कार्यक्रमहरूसँग समायोजन र एकिकरण गरी विपद् जोखिम सुसूचित विकासको अभ्यास मार्फत सुनछहरी गाउँपालिकाको उत्थानशीलता विकास गरिनेछ । यस योजनाको कार्यान्वयनबाट विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्दै विपद्का कारण हुने क्षति एवम् नोक्सानी घटाउन गाउँपालिकालाई सहयोग पुग्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु।

सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको निम्ति आर्थिक, प्राविधिक तथा विज्ञ सहयोग तथा सूचना संकलन, विश्लेषण र विभिन्न चरणको छलफल गरी योजना तयारीको लागि युएनएफपिए रोल्पा, अस्ट्रेलियन एड तथा परामर्शदाताको रुपमा EERC लाई धन्यवाद दिन चाहन्छ । यस योजना तर्जुमाको क्रममा छलफलको समन्वय गरी आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउनुहने सबै वडाका वडाध्यक्ष तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरूको तथा स्थानीय समुदायको योगदान उल्लेखनीय छ । त्यसैगरी गाउँपालिका स्तरीय छलफलको नेतृत्वदायी भूमिकाको लागि यस सुनछहरी गाउँपालिकाका सबै बिषयगत शाखाका कर्मचारी, बिपद् व्यवस्थापन सम्पर्क व्यक्ति, सुरक्षा निकाय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा रोल्पा तथा स्थानीय विकास साझेधार संस्था लगायत सबै लाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

धन्यवाद ।

धन बहादुर पुन मगर
गाउँपालिका अध्यक्ष
धन बहादुर पुन मगर
गा.पा. अध्यक्ष

सम्पर्क ठेगाना: सुनछहरी गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय थबाङ-०५, रोल्पा, लुम्बिनी प्रदेश नेपाल
कार्यालयको फोन नं. ९८५७८२५०९३ Website: www.sunchhaharimun.gov.np
Email: sunchhaharimun@gmail.com info@sunchhaharimun.gov.np

नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
रोल्पा जिल्ला शाखा
स्था: २०३७

रोल्पा नगरपालिका-४ लिबाङबजार, रोल्पा
फोन नं: [illegible]
एम्बुलेन्स: [illegible]
रक्तसञ्चार सेवा केन्द्र: [illegible]
इमेल: nrcsrolpa@gmail.com

हार्दिक शुभकामना

नेपाल सङ्घीय संरचनामा गइसकेपछि रोल्पा जिल्लामा १ नगरपालिका र ९ वटा गाउँपालिका गरी १० स्थानीयतहहरू छन् । स्थानीय तहमा आवश्यक पर्ने नीति, नियम, विनियम आदि निर्माण गर्ने र लागू गर्ने स्वायत्त अधिकार स्थानीय तहकै भएबमोजिम विपद्को क्षेत्रमा कार्य गर्न अध्यक्ष वा नगर प्रमुखको अध्यक्षतामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन हुने व्यवस्थापन गरिएको छ । स्थानीय तहमा हुने विपद्का घटनाहरू र क्षतिलाई कम गर्न एवम् विपद्पश्चात उत्पन्न हुने जटिल समस्याको व्यवस्थापन र प्रतिकार्य गर्न *स्थानीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना* निर्माण गरी लागू गर्ने अभ्यासहरू भइरहेका छन् ।

रोल्पा जिल्लामा भएका १० वटा स्थानीयतहहरूमध्ये माडी गाउँपालिका रोल्पाको पहिलो स्थानीय तह हो, जसले नेपाल रेडक्रस सोसाइटी रोल्पा जिल्ला शाखाद्वारा सञ्चालित एकीकृत सामुदायिक उत्थानशील परियोजनाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरिसकेको छ भने सुनछहरी गाउँपालिका दोस्रो गाउँपालिका हो, जसले नेपाल रेडक्रस सोसाइटी रोल्पा जिल्ला शाखाको समन्वय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी केन्द्रीय कार्यालयको सहभागिता तथा संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय जनसङ्ख्या कोष (यु.एन.एफ.पी.ए.) को सहयोगमा स्थानीय विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गर्दैछ ।

विपद्का दृष्टिले रोल्पा जिल्लाकै सबैभन्दा बढी जोखिम मानिने त्यस सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निमार्णका लागि सहयोग गर्न पाउँदा गौरवको महसुस भएको छ । यस्तो महत्वपूर्ण सफलताका लागि सुनछहरी गाउँपालिकालाई हार्दिक बधाई छ । साथै विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निमार्ण भई प्रकाशनको तयारीमा रहेको यस सुखद अवसरमा हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

....
(डी.बी. घर्तीमगर)
सभापति
D.B. Gharti Magar
President

बिषयसूची

परिच्छेद १: परिचय, योजनाको पृष्ठभूमि र उदेश्य....6

१.१ पृष्ठभूमि....6

१.२ योजनाको उद्देश्य....7

१.३ योजनाको तयारी प्रक्रिया....7

१.३.१ सुनछहरी गाउँपालिकाको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक....8

१.३.२ आधारभूत अध्ययन....8

१.३.३ विषयगत क्षेत्रको बैठक....8

१.३.४ कार्यशाला गोष्ठी....8

१.३.५ योजनाको मस्यौदा....9

१.३.६ योजनामा प्रस्तावित क्रियाकलापको परीक्षण....9

१.३.७ पृष्ठपोषण सङ्कलन र अन्तिम मस्यौदा तयारी....9

१.४ योजनाका तर्जुमा एवम् कार्यान्वयनका आधारभूत मान्यता....9

परिच्छेद २: सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् जोखिम तथा क्षमता विश्लेषण....11

२.१ सुनछहरी गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय....11

२.१.१ भौगोलिक एवं प्रशासनिक अवस्थिति....11

२.१.२ जनसाङ्ख्यिक विवरण....11

२.१.३ हावापानीको तथा भूउपयोग....12

२.१.४ नदीनाला तथा खोलाको विवरण....13

२.२ विगतका विपद्को अवस्था विश्लेषण....14

२.२.१ ऐतिहासिक समयरेखा....14

२.२.२ गाउँपलिकाको प्रमुख प्रकोप एवं प्रकोप स्तरीकरण....16

२.३ गाउँपालिकाको सामाजिक सङ्कटासन्नता विश्लेषण....16

२.४ प्रकोप संकटासन्नता एवं जोखिम विश्लेषण....17

२.५ सम्भावित प्रकोप क्षेत्र एवं विपद् जोखिम आकलन....18

२.६ गाउँपालिकाको कानूनी, नीतिगत तथा संस्थागत क्षमता विष्लेषण....20

२.७ विषयगत क्षेत्रहरूको गठन तथा कार्य जिम्मेवारी....22

२.७.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्दार विषयगत क्षेत्र....22

२.७.२ खाद्य कृषि तथा जीविकोपार्जन विषयगत क्षेत्र 23
२.७.३ प्राथमिक उपचार स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र 23
२.७.४ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्धन विषयगत क्षेत्र 23
२.७.५ आपत्कालीन आश्रयस्थल तथा गैर खाद्य सामग्री र बन्दोबस्ती विषयगत क्षेत्र 24
२.७.६ आपत्कालीन संरक्षण तथा सुरक्षा विषयगत क्षेत्र 24
२.७.७ आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्र 24
२.७.८ शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र 24
परिच्छेद तीन : पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना 26
३.१ सामान्य पूर्वतयारी योजना 26
३.२ पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना 36
३.३ आपत्कालीन प्रतिकार्य (कार्यविधि) योजना 41
परिच्छेद चार: बन्दोबस्तीका सामग्रीको उपलब्धता तथा आवश्यकता लेखाजोखा 50
४.१ स्रोत साधनको विद्यमान उपलब्धता र आवश्यकता 50
४.२ विपद प्रतिकार्यका लागि दक्ष जनशक्ति 50
४.३ क्षमता विकास रणनीति र योजना 51
परिच्छेद पाँच: कार्यान्वयन अनुगमन तथा सिकाई योजना 51
५.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन रणनीति 51
५.२ अन्य निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्य 52
५.३ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना 53
सन्दर्भ सामग्रीहरु 58
अनुसूचीहरू 59
अनुसूची १ : स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा विद्यमान पदाधिकारीहरूको विवरण 59
अनुसूची २ : विषयगत क्षेत्रको विवरण 60
अनुसूची ३ : सरोकारवाला निकायको पहिचान तालिका 65
अनुसूची ४: गाउँपालिकामा मौज्दात पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्यका लागि आवश्यक अन्य सामाग्री उपकरण तथा औजारहरुको विवरण 66

परिच्छेद १: परिचय, योजनाको पृष्ठभूमि र उदेश्य

१.१ पृष्ठभूमि

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको मूलभूत उद्देश्य विपद्का कारणले हुने मृत्युदर तथा प्रभावित व्यक्तिहरूको सङ्ख्या उल्लेख्य रूपमा घटाउने, कृषि उद्योग, सडक, सञ्चार, खानेपानी तथा सरसफाइका संरचना तथा स्वास्थ्य, संरक्षण र शिक्षाका पूर्वाधार तथा सेवामा विपद्का कारणबाट हुने क्षति तथा नोक्सानी घटाउँदै तिनीहरूको उत्थानशीलता बढाएर विकासको दिगोपनालाई स्थायित्व दिनु र विकास तथा पूर्वाधार निर्माणमा गरिएको लगानीलाई सुरक्षित गर्नु हो ।

नेपाल सरकारको अधिकार बाँडफाँट सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४; विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४; र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६ ले व्यस्वस्था गरेको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी स्थानीय सरकारको अधिकार तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय नीति, २०७५; विपद् जोखिम न्यूनीकरण रणनीतिक कार्ययोजना, २०१८-२०३० को लक्ष्य र मार्गदर्शनले निर्देश गरे अनुसार सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् प्रतिकार्यलाई चुस्त दुरूस्त एवम् प्रभावकारी बनाउन र त्यसको लागि आवश्यक पूर्वतयारी गर्न जरुरी छ ।

जलवायु परिवर्तन तथा अन्य विभिन्न कारणबाट विश्व तह नेपालमा प्रकोप जोखिमको अवस्थामा वर्षेनी बृद्धि भईरहेको छ। सुनछहरी गाउँपालिका पनि बहु प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ । यस गाउँपालिकामा विपद्बाट हुने जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्न, विपद्को प्रतिकार्य र पुनर्लाभलाई गति दिन र यस कार्यमा सरोकारवालाहरु बीचको समन्वयलाई प्रभावकारी बनाउन स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा (२) को खण्ड (न) तथा सुनछहरी गाउँपालिको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन २०७५ को दफा ५ (ख) को प्रवन्ध र नेपाल सरकारबाट जारी विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, अनुरूप यस गाउँपालिकाले यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरेको छ ।

यस सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना पाँचवटा परिच्छेदमा तयार गरिएको छ । पहिलो परिच्छेद योजनाको पृष्ठभूमि एवं परिचयको खण्ड हो । यस खण्डमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको पृष्ठभूमि, उद्देश्य, योजना तर्जुमा प्रक्रिया एवं योजना निर्माण र कार्यान्वयनका आधारभूत मान्यता राखिएको छ । दोस्रो परिच्छेद गाउँपालिकाको प्रकोप, संकटासन्नता एवं विपद् जोखिम तथा क्षमता विश्लेषणको खण्ड हो । यो खण्ड गाउँपालिकाको सामान्य परिचयबाट शुरु हुन्छ । त्यसपछि विगतका विपद्का घटना र क्षतिको विश्लेषण गरिन्छ । यही विश्लेषणको आधारमा गाउँपालिकाको प्रमुख विपद्हरूको पहिचान र स्तरीकरण गरिएको छ । त्यसैगरी गाउँपालिकाको सामाजिक संकटासन्नता विश्लेषण गरी विपद्को उच्च जोखिममा रहेका समूहको आकलन गरिएको छ । प्रमुख प्रकोपहरूको संकटासन्नता, बारम्बारता एवं प्रभावका आधारमा जोखिम विश्लेषण गरी जोखिम स्तर निर्धारण गरिएको छ । त्यसपछि वडागत रूपमा प्रमुख प्रकोपहरूको सम्भावित प्रकोप क्षेत्र एवं विपद् जोखिम आकलन गरिएको छ । विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने घरधुरी तथा जनसंख्याको आधारमा विपद्को सम्भावित परिदृष्य अनुमान गरिएको छ । विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी गाउँपालिकालाई तोकिएको काम कर्तव्य र अधिकारको आधारमा उक्त अधिकार कार्यान्वयनको लागि गाउँपालिकाको कानूनी नीतिगत एवं संस्थागत क्षमता विश्लेषण गरी वर्तमान अवस्था र आवश्यकताको लेखाजोखा पनि गरिएको छ । यस परिच्छेदको अन्त्यमा विपद् पूर्वतयारी एवं प्रतिकार्य र यस योजनाको कार्यान्वयनको लागि आठ वटा विषयगत क्षेत्रको गठन र कार्य जिम्मेवारी समेटिएको छ ।

परिच्छेद तीन विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्य योजनाको खण्ड हो । यसमा आठवटै विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी तथा पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजनाका गतिविधिहरू राखिएको छ भने आठवटै विषयगत क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना (कार्यविधि) पनि समेटिएको छ । यसैगरी परिच्छेद चारमा विपद् प्रतिकार्यका लागि बन्दोबस्तीका सामग्रीहरूको उपलब्धता र आवश्यकताको लेखाजोखा गरी क्षमता विकासको कार्ययोजना

तयार गरिएको छ । परिच्छेद पाँच योजनाको कार्यान्वयन अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र परिमार्जनको खण्ड हो । यसमा योजना कार्यान्वयन रणनीति, अन्य निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्य एवं अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका सूचकहरू राखिएको छ ।

१.२ योजनाको उद्देश्य

विपद् एवम् महामारीको समयमा प्रभावितहरूको जीवन रक्षा, सम्पत्ति तथा जनधनको सुरक्षा र संरक्षण गरी मानवीय संकटको सामना तथा प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्न स्थानीय स्रोत साधन र प्रविधिको उपयोग गर्दै आघातमा परेका व्यक्ति तथा समुदायलाई उचित मानवीय सहायता सुनिश्चित गर्नु र प्रकोपको रोकथाम तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि गाउँपालिकाको स्रोत साधन एवम् क्षमता वृद्धि गर्दै विपद् जोखिम व्यवस्थापन पद्धति, संरचना र प्रक्रियालाई प्रभावकारी र जवाफदेहीपूर्ण ढंगले परिचालन एवम् कार्यान्वयन गरी सुनछहरी गाउँपालिकालाई उत्थानशील तथा सुरक्षित गाउँको रूपमा विकास गर्न मद्दत गर्नु यस योजनाको प्रमुख उद्देश्य हो भने यसका विशिष्ट उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

क) यस गाउँपालिकामा विपद्‌बाट हुनसक्ने क्षति तथा नोक्सानी घटाउनु र प्रभावित हुने व्यक्ति, परिवार तथा समुदायलाई उपयुक्त मानवीय सहायता सुनिश्चित गर्नु ।

ख) गाउँपालिकामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारीका गतिविधिहरूलाई व्यवस्थित र समन्वयात्मक रूपमा कार्यान्वयन गर्नु ।

ग) विपद् प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारीका लागि स्थानीय साधन स्रोतको अधिकतम परिचालन गर्नु ।

घ) विपद् पूर्वतयारीलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरी विपद् पछि उद्धार राहतका लागि हुने खर्च घटाउनु ।

ङ) विभिन्न सरोकारवाला निकायहरू तथा संस्थाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा गाउँपालिकाको विपद् प्रतिकार्य पद्धति, संरचना तथा समग्र क्षमता सुदृढ गर्नु ।

च) विषयगत क्षेत्रका आधारमा गाउँपालिकाको विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन क्षमता बढाउँदै क्षेत्रगत तथा नियमित विकास कार्यक्रम मार्फत विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई मुलप्रवाहीकरण गर्दै निरन्तरता दिनु ।

१.३ योजनाको तयारी प्रक्रिया

सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ को पहिलो संशोधन २०७६ ले तय गरेको बिधि एवं प्रक्रिया बमोजिम तर्जुमा गरिएको हो । उक्त मार्गदर्शनले स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्व र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको क्षेत्रमा संलग्न निकाय तथा विषयगत क्षेत्रको सहभागितामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । सोही व्यवस्था अनुसार यस सुनछहरी गाउँपालिकाले सहभागितामूलक प्रक्रिया अपनाई विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरेको छ । यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा प्रक्रियामा नेपाल रेडक्रसको साझेदारी तथा संयुक्त राष्ट्रसंघीय जनसङ्ख्या कोष (UNFPA)को साझेदारी र आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग रहेको थियो ।

१.३.१ सुनछहरी गाउँपालिकाको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयारीका लागि सर्वप्रथम २०७८ साल भदौ १७ गते सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन समितिले पहिलो अभिमुखिकरण तथा तयारी बैठकको आयोजना गरेको थियो । यस तयारी बैठकले योजना तर्जुमा गर्न आठ वटा विषयगत क्षेत्रहरुको निर्धारण गर्नुका साथै विगतका विपद्का घटना सम्बन्धी तथ्याङ्क, प्रकोप नक्सा, सङ्कटासन्नता तथा जोखिम आकलन र विपद् सम्बन्धी विद्यमान सन्दर्भ सामग्रीको समीक्षा गर्न र योजना तर्जुमा प्रक्रियामा प्राविधिक सहयोग गर्नका लागि गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारी तथा अनुभव प्राप्त विज्ञ समेत रहेको प्राविधिक कार्यसमूह गठन गरेको थियो । स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकले उक्त कार्य समूहलाई काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी सहित विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमाको लागि कार्यादेश प्रदान गरेको थियो । बैठकले स्थानीय तहमा कार्यरत सरोकारवाला र साझेदार संस्थाको पहिचान तथा सूचीको प्रस्ताव तयार गरी उक्त सूचीलाई पूर्णता प्रदान गर्ने विषयलाई कार्यसमूहको जिम्मेवारीमा समावेश गर्ने निर्णय समेत गरेको थियो । यसरी पहिचान गरिएका सरोकारवाला निकायहरूको विवरण अनुसूची - ३ मा समावेश गरिएको छ ।

१.३.२ आधारभूत अध्ययन

प्राविधिक कार्य समूहबाट स्थानीय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मौजुदा नीति, कानून, कार्यविधि योजनाहरू, विपद्का घटना सम्बन्धी तथ्याङ्क र प्रकाशनहरू, प्रकोप नक्सा लगायत अन्य सान्दर्भिक सामग्रीहरुको पुनरावलोकन र समीक्षा गरी विपद् जोखिम सम्बन्धी आधारभूत अध्ययन र विश्लेषण गरिएको थियो । स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले पहिलो कार्यशाला आयोजना गर्नु अगावै आधारभूत अध्ययनको काम सुरु गरिएको थियो । योजना तर्जुमाका क्रममा देहाय बमोजिमका तथ्याङ्क, दस्तावेज, प्रकाशन र अभिलेखहरुको समेत अध्ययन तथा विश्लेषण गरिएको थियोः-

- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी संघ र लुम्बिनी प्रदेशको नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिका तथा योजनाहरु;
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०७५ तथा लुम्बिनी प्रदेशको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित दस्तावेजहरू;
- सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७५ विपद् कोष सञ्चालन कार्यिधि, २०७५
- पछिल्ला वर्षको विपद्का घटना सम्बन्धी तथ्याङ्क र प्रकाशनहरू, प्रकोप ,सङ्कटासन्नता तथा जोखिम आकलन पूर्वानुमान तथा पूर्वसूचना प्रणाली सम्बन्धी तथ्याङ्क, दस्तावेज, र अभिलेखहरु;
- स्थानीय विपद्को इतिहास (भूकम्प, बाढी, पहिरो, आगलागी, महामारी, सडक दुर्घटना आदि);
- विपद् व्यवस्थापनको विगतको अभ्यास, अनुभव तथा सिकाई;
- सुनछहरी गाउँपालिकाको पाश्वचित्र; जनसङ्ख्या विवरण, सडक सञ्जाल, नदी, बसोबास क्षेत्र तथा गाउँपालिकाको सिमाना देखिने नक्सा

१.३.३ विषयगत क्षेत्रको बैठक

विषयगत क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने सरोकारवाला निकायहरूको पहिचान, सामान्य पूर्वतयारी योजना, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना, आपत्कालीन प्रतिकार्य योजनाका क्रियाकलापहरु, विषयगत क्षेत्रसँग सम्बन्धित स्रोतहरूको आकलन, आवश्यकताको लेखाजोखा आदि विषयहरूमा छलफल गर्न स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आयोजनामा बैठकहरू सञ्चालन गरिएको थियो । विषयगत क्षेत्रका रूपमा योजनाको प्रस्ताव तयार गर्न विषयगत क्षेत्रहरु गठन गरिएको थियो । विषयगत क्षेत्रका समितिहरुको बैठकबाट सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रका पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका गतिविधिहरू पहिचान गरिएको थियो ।

१.३.४ कार्यशाला गोष्ठी

विषयगत क्षेत्रहरुको निष्कर्ष एवं प्राप्त पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको प्रस्ताव उपर छलफल गर्न स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा कार्यशाला गोष्ठी आयोजना गरिएको थियो । कार्यशाला गोष्ठी आयोजना गर्नु अघि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बसी विषयगत क्षेत्रबाट प्राप्त

निष्कर्ष तथा योजनाको प्रस्तावमा पर्याप्त छलफल र आवश्यक परिमार्जन गरिएको थियो । कार्यशालामा विषयगत क्षेत्रहरुको बैठकबाट प्रस्तावित विवरण तथा योजना उपर छलफल गरी सुझाव सङ्कलन गरिएको थियो ।२०७९ साल भदौ २९ देखि ३१ गतेसम्म सञ्चालित कार्यशाला गोष्ठीमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरू, विषयगत क्षेत्रका सदस्य संघसंस्थाहरू साथै राजनैतिक दल, निजी क्षेत्रका प्रतिनिधिहरु, विज्ञ, पत्रकार, सङ्कटासन्न समुदाय लगायतका सरोकारवालाहरुको सहभागिता रहेको थियो । कार्यशालाको सञ्चालन तथा सहजीकरण विज्ञ कार्यसमूहले गरेको थियो ।

१.३.५ योजनाको मस्यौदा

उपलब्ध नीति, कानून तथा दस्तावेजको अध्ययन तथा विश्लेषण, विषयक्षेत्रहरूको छलफल र द्वितीय स्रोतबाट सङ्कलन गरिएका सूचनाहरू र कार्यशाला गोष्ठीबाट प्राप्त निष्कर्ष र सुझाव समावेश गरी सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको प्रस्तुत मस्यौदा तयार गरिएको थियो ।

१.३.६ योजनामा प्रस्तावित क्रियाकलापको परीक्षण

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको मस्यौदामा प्रस्ताव गरिएका मुख्य क्रियाकलापहरु उपयुक्त भए नभएको र त्यस्तो क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्ने क्षमता सुनछहरी गाउँपालिका तहमा उपलब्ध भए नभएको सुनिश्चित गर्न सरोकारवालाहरूको सहभागितामा छलफल समेत गरिएको थियो । यस्तो परीक्षणबाट प्राप्त भएका पृष्ठपोषणलाई पनि यस योजना तर्जुमाको क्रममा ध्यान दिइएको छ ।

१.३.७ पृष्ठपोषण सङ्कलन र अन्तिम मस्यौदा तयारी

कार्यशालाबाट प्राप्त पृष्ठपोषणका आधारमा तयार भएको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको मस्यौदामाथि २०७९ साल पौष ३ गते स्थानीय सरोकारवाला निकाय, सङ्घ संस्था र विज्ञहरूको सुझाव लिइएको थियो । यसरी प्राप्त भएका सुझावलाई स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले पूनरावलोकन गरी यो विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई अन्तिम रुप दिएको हो ।

१.४ योजनाका तर्जुमा एवम् कार्यान्वयनका आधारभूत मान्यता

क) गाउँपालिका क्षेत्रमा गरिने विपद् जोखिम न्यूनीकरण, व्यवस्थापन, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा पुनर्निर्माणका सबै गतिविधिहरू गाउँपालिकाको नेतृत्वमा हुनेछन् ।

ख) विपद् प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारी कार्यमा कहीँ कतै रिक्तता हुन नदिन र सन्तुलित कार्यान्वयनको लागि आठ वटा विषयगत क्षेत्र (Cluster) को प्रवन्ध गरिएको छ । विषयगत क्षेत्रका आधारमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गतिविधिहरू निर्धारण गरिएको छ । यस गाउँपालिकामा कार्यरत सबै सरोकारवाला निकायहरू तथा संघसंस्थाहरूले आफ्नो कार्यक्षेत्र बमोजिम सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रसँगको समन्वयमा प्रतिकार्य र पूर्वतयारीका गतिविधिहरूमा सहयोग गर्नेछन् ।

ग) विपद् पूर्वतयारीको काम, विपद् प्रतिकार्य एवं मानवीय सहायताका लागि गरिने सहयोग एकद्वार नीति बमोजिम गाउँपालिकाको स्वीकृत प्रक्रिया एवं मापदण्ड अनुसार हुनेछ ।

घ) विपद् प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारीको काम विषयगत क्षेत्रको समन्वय तथा गाउँपालिकाको नेतृत्वमा हुनेछ र लेखाजोखा, सूचना व्यवस्थापन, श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन एकीकृत पद्धति अनुरूप हुनेछ ।

ङ) समुदाय, सामाजिक संस्था तथा सरकारी निकायहरूको विपद् प्रतिकार्य क्षमता विकास गरी गाउँपालिकाको समग्र विपद् व्यवस्थापन क्षमता सुदृढ गरिनेछ ।

च) विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्यको काम स्थानीय सरकारको नेतृत्व तथा समन्वय, सामाजिक तथा नागरिक क्षेत्रको सहयोग र नीजि क्षेत्रसँगको साझेदारीमा हुनेछ ।

छ) विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका गतिविधि तथा मानवीय सहायताका कार्यहरू सुशासनको मान्यता अनुरूप पारदर्शी, सहभागितामूलक र समावेशी हुनेछन् ।

ज) विपद् पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा मानवीय सहायताका गतिविधिहरू मानवता, तटस्थता, निष्पक्षता र स्वतन्त्रता जस्ता मानवीयताका मुलभूत सिद्धान्तमा आधारित हुनेछन् ।

झ) विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा समग्र विपद् व्यवस्थापनमा उपलब्ध स्थानीय श्रोत तथा जनशक्तिको अधिकतम प्रयोग र परिचालनको नीति लिइनेछ ।

ञ) विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका प्राथमिकता प्राप्त कार्यहरूलाई क्षेत्रगत विकासका नियमित गतिविधिहरूसँग एकीकृत गरी विकासमा मूल प्रवाहीकरण गर्दै गाउँपालिकाको उत्थानशीलता विकासमा सहयोग पुग्नेछ ।

परिच्छेद २: सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् जोखिम तथा क्षमता विश्लेषण

२.१ सुनछहरी गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

२.१.१ भौगोलिक एवं प्रशासनिक अवस्थिति

सङ्घीय संरचना अनुसार नेपालको लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत रोल्पा जिल्लाका १० वटा स्थानीय तह मध्येको सुनछहरी गाउँपालिका पनि एक हो । डमरु आकारको नक्शाको आकृतिमा रहेको यो गाउँपालिका रोल्पा जिल्ला सदरमुकाम लिवाङ देखी ४८ कि.मि. उत्तरपूर्वी भागमा अवस्थित छ । साविकका ६ वटा गाउँ विकास समितिहरु (सेरम, गाम, स्यूरी, जैमाकसला, फगाम (२-९) र जेलबाङ्ग) समेटेर यो सुनछहरी गाउँपालिका बनेको हो । हाल सातवटा वडाहरुमा विभाजन गरिएको यस गाउँपालिकाको कार्यालय वडा नं ५ पोवाङमा अवस्थित छ । समुन्द्री सतहबाट २०० देखि ३५०० मिटरसम्मको उचाईमा फैलिएको यस गाउँपालिकाले मध्य पहाडी भूभागको २७७ वर्ग किमि क्षेत्रफल ओगटेको छ । यस गाउँपालिकाको भौगोलिक, राजनैतिक तथा प्रशासनिक, जनसङ्ख्या र हावापानी सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिकाहरूमा देखाईएको छ ।

तालिका १: सुनछहरी गाउँपालिकाको राजनीतिक एवं प्रशासनिक विवरण

भौगोलिक अवस्थिति		राजनैतिक तथा प्रशासनिक अवस्थिति	
पुर्व	बाग्लुङ र प्यूठान जिल्ला	**प्रदेश**	लुम्बिनी
पश्चिम	सुनिल स्मृति गाउँपालिका , रोल्पा नगरपालिका	**जिल्ला**	रोल्पा
उत्तर	रुकुम जिल्ला र थवाङ्ग गाउँपालिका	**गाउँपालिका केन्द्र**	वडा नं ५ – पोवाङ
दक्षिण	लुंग्री गाउँपालिका	**वडाहरु**	७
क्षेत्रफल	२७७.६२ वर्ग कि.मि.	**साविकका गाविसहरु**	६ (सेरम, गाम, स्यूरी, जैमाकसला, फगाम (२ - ९) र जेलबाङ्ग)
उचाई	समुन्द्री सतहको २०० मिटरदेखि ३५०० मिटरसम्म		

स्रोत: सुनछहरी गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७५

२.१.२ जनसाङ्ख्यिक विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार सुनछहरी गाउँपालिकाका ३,५८६ घरधुरीमा कुल १७,२४१ जनसंख्या रहेका छन् । कुल जनसंख्या मध्ये पुरुषको संख्या ८,२९० र महिलाको संख्या ८,९५१ रहेको छ ।

तालिका २: सुनछहरी गाउँपालिकाको वडागत जनसङ्ख्या विवरण

वडा नं	समावेश गरिएका साविकका गाविस	जनसङ्ख्या		
		महिला	पुरुष	जम्मा
१	सेरम (१-९)	१,०४१	१,०२५	१,९७२
२	भित्री गाम (४,६,८,९)	१,०८८	१,०८२	२,०१२
३	बाहिरी गाम (१-३,५,७)	१,१३२	१,११२	१,९९४
४	सिउरी (१-९)	८२१	१,०२५	१,७२०
५	जैमाकसला (१-९)	१,६५३	१,७२५	३,०२०
६	फगाम (२-९)	१,१३४	१,३६६	२,४२०
७	जेलवाङ (१-९)	१,४६३	१,५७४	२,८९६
जम्मा		**८,९५१**	**७,४३४**	**१७,२४१**

स्रोत: सुनछहरी गाउँपालिकाको पार्श्वचित्र, २०७५

२.१.३ हावापानीको तथा भूउपयोग

रोल्पा जिल्लामा मौसमी तथ्यांक नाप्ने र रेकर्ड गर्ने मौसम मापन केन्द्र (स्टेसन) मध्ये लिवाङ गाउँ स्थित मौसम मापन केन्द्र नं ५०४ यस क्षेत्रबाट सबैभन्दा नजिक रहेकाले यस स्टेसनको तथ्यांक विवरणको विश्लेषण गरिएको छ । समशीतोष्ण हावापानीको क्षेत्रमा पर्ने यस गाउँपालिकाको वार्षिक औषत तापक्रम २५.६१ डिग्री सेल्सियस र वार्षिक वर्षा १,६४९ मिलिमिटर रहेको छ ।

हावापानी	समशितोष्ण प्रकारको हावापानी
वार्षिक औसत वर्षा	१,६४९ मि.मि.
तापक्रम अधिकतम (औसत)	२५.६१ डिग्री सेल्सियस
तापक्रम न्यूनतम (औसत)	११.२५ डिग्री सेल्सियस

चित्र १: सुनछहरी गाउँपालिकाको भूउपयोग नक्शा

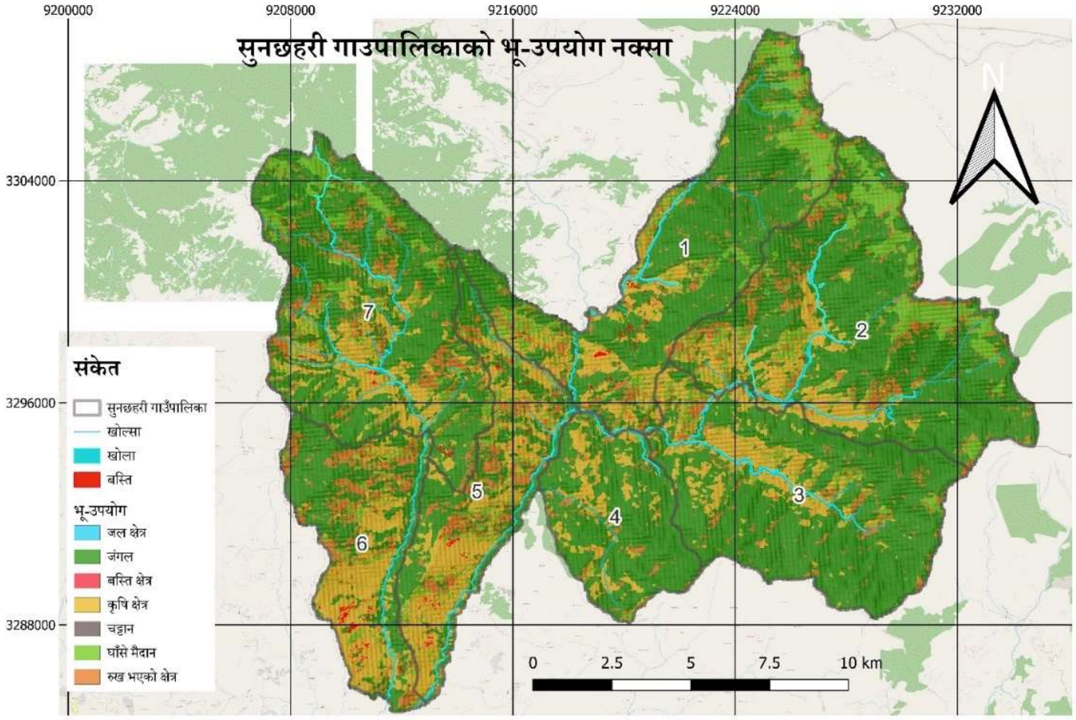

यस गाउँपालिकाको भूउपयोगको विवरण अनुसार वन क्षेत्रले सबै भन्दा बढी क्षेत्रफल (६० प्रतिशत भन्दा बढी) ओगटेको देखिन्छ भने सबै भन्दा कम बाँझो जमिन (०.००२ प्रतिशत) रहेको छ भने १८ प्रतिशत जमिन कृषिको लागि उपयोग गरिएको छ । यस गाउँपालिकाको भूउपयोगको विस्तृत विवरण चित्र नं १ र तालिका नं ३ मा देखाईएको छ ।

तालिका ३: सुनछहरी गाउँपालिकाको भूउपयोग सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	भूउपयोगको प्रकार	क्षेत्रफल वर्ग किमि	प्रतिशत
१	बाँझो जमिन	०.००५	०.००२
२	जल क्षेत्र	०.००९	०.००३२
३	बस्ती क्षेत्र	०.०१२	०.००४२
४	घाँसे मैदान	२९.१३६	१०.४९५
५	अन्य रुख भएको क्षेत्र	३०.३७७	१०.९४२
६	कृषि क्षेत्र	५०.५१	१८.१९३
७	वन क्षेत्र	१६७.५८३	६०.३६२
	जम्मा	**२७७.६३२**	**१००**

२.१.४ नदीनाला तथा खोलाको विवरण

यस सुनछहरी गाउँपालिकाका विभिन्न वडाहरुमा बहने गन्ति, तिलाचन, वाछि, घान्दा, ईन्द्री, गल्फु, स्याङ आदि खोला तथा खहरेहरु रहेका छन् । सिंचाईका अलावा यी खोला तथा खोल्साहरुले गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वडामा मानव बस्ती, खेतियोग्य जमिन, तथा बालीनालीमा क्षति पुऱ्याउने गरेको छ । यस गाउँपालिकामा बहने खोला तथा खोल्साको विवरण तालिका नं ४ मा दिईएको छ ।

तालिका ४: सुनछहरी गाउँपालिकामा रहेका नदी तथा खोलाहरुको विवरण

वडा नं	खोलाको नाम	प्रभाव पर्नसक्ने बस्ती	प्रभाव पर्नसक्ने घरधुरी	नदीले कटान गर्नसक्ने जमिन
१	गन्ति खोला	फुलिबन	११५	६-७ रोपनी वर्षेनि
	तिलाचन खोला	घुस्वाङ	६०	४-५ रोपनी वर्षेनि
	वाछि खोला	फुलिबन, झंकी, नयागाउँ, वाछेम डाँडा	१०८	५-६ रोपनी
	घान्दा खोला	मुगाधारा	१८	३ रोपनी
	ईन्द्री खोला	फुलिवन	१२	३-४ रोपनी
	सजरखोला	सजार	१४	६-७ रोपनी
२	डवार खोला	फल्वाङ बस्ती	१६	८० रोपनी
	चालवाङ खोला	सर्पवाङ (बसाई सरेको)		३०० रोपनी
	गिच्छे खोला	गिच्छे बस्ती		२०० रोपनी
	लार्मी खोला			८५ रोपनी
३	फिगि खोला	फिगि बस्ती तलका सबै बस्ती		सामन्य क्षति
	स्याङ खोला	ठुलो गाउँ	५०	
	मवाङ खोला	मावाङ	१५	
	वाङलाङ खोला	वाङ्लाङ	२८	
	सोखोल	सैने	१०	
	जुरी खोला	कुईपा धारा	६	
	भुङग्री खोला	मैलावान	८	
४	जुरी खोला	प्रेमचित्र बस्ती	२६	६-७ रोपनी
	सोमा खोला	चौतारी टोल		५-६ रोपनी
	राङ्गी खोला	नौमुले टोल	१६	८-९ रोपनी
५	लुङ्ग्री खोला	कसला	९७	१०-१२ रोपनी
	जुनेली खोला	कोलका	२७	६-७ रोपनी
६	फगाम खोला	छार्थोक	४१	
७	गल्फु खोला	जेलबाङ, खिबाङ, रुलबाङ, चम्जाबाङ	२०० घरधुरी	२०० रोपनी

स्रोत: गाउँपालिकाको प्रकोप सङ्कटासन्नता तथा जोखिम लेखाजोखा, २०७९

२.२ विगतका विपद्को अवस्था विश्लेषण

२.२.१ ऐतिहासिक समयरेखा

विपद्का दृष्टिले यो गाउँपालिका निकैनै सम्बेदनशील रहेको छ । यहाँ मुख्यगरी पहिरो, वन्यजन्तु आक्रमण, आगलागी, चट्याङ्ग, महामारी, सडक दुर्घटना, खडेरी, असिना, हावाहुरी जस्ता प्रकोपले वर्षेनि दुःख दिने गरेको छ । गन्ति, तिलाचन, वाछि, घान्दा, ईन्द्री, गल्फु, स्याङ जस्ता खोला तथा खहरे नजिका बस्ती तथा त्यस वरपर लगाईने गरेको कृषि बालीमा वर्षेनि नोक्सानी पुऱ्याउँछ । पहाडी भू-बनोट, प्रसस्तमात्रामा रहेका खोला तथा खोल्सामा एवं वेमौसमी वर्षा तथा अतिवृष्टिका कारणले पहिरोकोका घटनाहरु घट्ने गरेका छन् र ठूलो मात्रामा धनजनको क्षति हुने गरेको छ ।विपद्का कारण प्रजनन स्वास्थ्य लगायत अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवाहरु अवरुद्द हुने गरेको छ । अन्य प्रकोपहरु मध्य महामारी केहि मात्रामा कमि भएतापनि विश्वव्यापी महामारीको रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ का कारण मानवीय, सामाजिक तथा आर्थिक जनजीवन पूर्ण रूपमा प्रभावित बनाएको थियो । यस गाउँपालिकामा विगतमा भएका विपद्का घटना र यसबाट भएको क्षतिको विवरण तालिका ५ मा दिइएको छ ।

तालिका ५: सुनछहरी गाउँपालिकामा विगतमा भएका विपद्का घटनाहरु

वडा नं	प्रकोप	मिति	स्थान	क्षतिको विवरण	न्यूनीकरण / प्रतिकार्यका प्रयास
१	पहिरो	२०७३/३/४	झंकी र फुलिवन	२३ घरधुरी, ५५ रोपनि खेतियोग्य जमिनको क्षति	पहिरो नजाने ठाउँमा वसाई सरेको
	पहिरो	२०७५/५/३०	गन्ती खोला	१ जना मानिसको मृत्यु	राहतको निम्ति गाउँपालिकाले

	पहिरो	२०७८/५/१३	गन्ती खोला	१ जना मानिसको खुट्टा भाँच्चिएको	पहल गरेको युवाहरुको परिचालन गरेर प्राथमिक उपचार तथा उद्धार गरेको स्थानीय समुदाय मिलेर आगलागी नियन्त्रण गरेको
	आगलागी	२०७७/११/१४	वैमाहाङ	घांस तथा बोटविरुवाको क्षति भएको	
२	बाढी	२०७४/३/७	लार्मी खोला	१ जना मान्छे बगाएको	
	आगलागी	२०६१/११/१४	लार्मी टोल	११ घरधुरी तथा ७० लाख बराबरको धनमाल नोक्सान भएको	
	आगलागी	२०७०/१०/११	गोहा खोला	२ वटा गाईको मरेको तथा ५ वटा घाईते भएको	बाँकी रहेका गाई वस्तु फुकाएर जोगाएको
	चट्याङ्ग	२०७८/३/५	गुम	१ गाई मरेको	
३	पहिरो	२०७५/४/१७	लुङ्क्री	५ गोठ पुरेको, १५ मुरी जति अन्नको नोक्सान गरेको	
	पहिरो (ढुङ्गा पल्टेको)	२०७९/३/१२	घाटीमाउ	१ जनाको मृत्यु (लालसर रोका)	
	पहिरो	२०७९/३/१४	जारबाङ	७ घर जोखिममा रहेको	बस्ती स्थानान्तरण गरको
	बाढी	२०७५/७६	वाङलाङ तथा मवाङ	४० घरधुरी जोखिममा रहेको	तटबन्धन तथा तारजाली निर्माण गरेको
	आगलागी	२०६३/११/१०	दुर्सी लेख	बन जंगल नस्ट भएको	स्थानीय समुदाय मिलेर आगो नियन्त्रण गरेको
४	आगलागी	२०६७/११/१३	चौतारी टोल	७ घरधुरी क्षति भएको तथा ३० लाख बराबर धनमालको नोक्सान भएको	आमा तथा युवा क्लबले राहत वितरण गरेको
	आगलागी	२०७७/९/२०	चौतारी टोल	कुखुरा फर्ममा आगलागी भएर ६०० कुखुरा नस्ट भएको	
	आगलागी	२०७३/१०/१६	प्रेमचित्र टोल	१ घर नस्ट भएको र १५०००० बराबरको क्षति भएको	
	पहिरो	२०६५/३/५	प्रेमचित्र टोल	७ रोपनी कृषियोग्य जमिनको क्षति भएको र २६ वटा घर जोखिममा रहेको	
	पहिरो	२०६२/३/१४	चैते थान टोल	३ घरधुरी जोखिममा रहेको	
	चट्याङ्ग	२०७९/३/१३	फुलवारी टोल	२ जना व्यक्तिको मृत्यु भएको	
५	पहिरो	२०६२/५/२७	मनवाङ	खेति योग्य जमिनको क्षति (२०० विघा भन्दा वढी)	
	पहिरो	२०७३/४/११	चिर्कोवाङ	२ घरको क्षति तथा ८ लाख वरावरको क्षति	
	पहिरो	२०७३/४/११	हाम्जा बामरी	३ घरको क्षति तथा १३ लाख बराबरको क्षति	
	पहिरो	२०७५/४/१७	कसला रादुङ	खेति योग्य जमिन (१०० रोपनी) र मोटर बाटोको क्षति (२ किमि को	

				सडकमा क्षति भएको)	
६	पहिरो	प्रत्येक वर्ष	घारथोक फगाम	मोटरबाटो, खेतियोग्य जमिन, ७ घरधुरी विस्थापित	
७	पहिरो	२०७८/५/९	भुमेथाला	६ वटा बंगुर, मोटर बाटोको क्षति (२०० मि), खेति योग्य जमिनको क्षति (१५ रोपनी), लघु जलविद्युतको नहर क्षति (३०० मि)	केहि बंगुर उद्धार गरेको तथा लघुजलविधुतको नहर पुननिर्माण गरेको
	पहिरो	प्रत्येक वर्ष निरन्तर	दुपागैरा, मुलाखर्क, पौडीमेला पैरा	खेतियोग्य जमिनको क्षति भएको (३००, २०० र ७०० रोपनी)	

स्रोत: गाउँपालिकाको प्रकोप सङ्कटासन्नता तथा जोखिम लेखाजोखा, २०७९

यस गाउँपालिकामा विगत २० वर्ष (२०६० भन्दा पछिका) घटेका विभिन्न प्रकारका प्रकोपका घटनाहरु तथा तिनले गरेको क्षतिको विवरणको विश्लेषण गर्दा १५ वटा भन्दा बढी पानीजन्य प्रकोप (बाढी तथा पहिरो) का घटना घटेको देखिन्छ भने आगलागीका घटना वर्षेनि ५ देखि ९ वटासम्म हुने गरेका छन् जसले गर्दा कैयौं घरधुरीमा क्षति पुन्याउनुको साथै लाखौं धनमालको नोक्सानी, तथा वनजङ्गलमा समेत क्षति पुन्याएको छ । यसै गरी विश्वव्यापी फैलिएको कोभिड-१९ का कारणले समेत निकै धेरै मानवीय क्षति भएको छ ।

२.२.२ गाउँपलिकाको प्रमुख प्रकोप एवं प्रकोप स्तरीकरण

सुनछहारी गाउँपालिकाको विद्यमान प्रमुख प्रकोपहरूमा पहिरो, वन्यजन्तु आक्रमण, आगलागी चट्याङ्ग, महामारी, सडक दुर्घटना, खडेरी, असिना, हावाहुरी, भूकम्प आदि पर्दछन् । यस गाउँपालिकाको विपद् जोखिम प्रोफाइल तयार गरिएको छैन र गाउँपालिका क्षेत्रभित्र घटेका विपद्को घटनाको व्यवस्थित तथ्याङ्क राख्ने गरिएको छैन यद्यपि स्थानीयसँगको छलफल, गाउँपालिका स्तरमा गरिएको छलफल, गृह मन्त्रालयको विपद् पोर्टलमा उपलब्ध भएका तथ्याङ्क तथा सूचनाहरुको आधारमा रहेर पालिकाको प्रकोप स्तरीकरण गरिएको छ । यो गाउँपालिका बहुप्रकोपको जोखिममा रहेको देखिन्छ भने भूकम्प, पहिरो, वन्यजन्तु, आतंक, आगलागी र चट्याङ पाँचवटा प्रमुख प्रकोपहरु हुन् ।

स्तर	प्रकोप
१	भूकम्प
२	पहिरो
३	वन्यजन्तु आतंक
४	आगलागी
५	चट्याङ
६	महामारी
७	सडक दुर्घटना
८	खडेरी
९	असिना
१०	हावाहुरी

२.३ गाउँपालिकाको सामाजिक सङ्कटासन्नता विश्लेषण

एउटै विपद्को घटनाबाट पनि फरक सामाजिक समूह र उमेर समूहका मानिसलाई फरक किसिमले प्रभाव तथा असर पर्दछ । अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, बालबालिकाहरू, बृद्धबृद्धाहरू, दीर्घरोगी, गर्भवती र शिशुलाई दुध खुवाउँदै गरेका आमाहरु तथा किशोरीहरु अन्यको तुलनामा विपद्को उच्च जोखिममा हुने गर्दछन् । २०७२ सालको भूकम्पमा मृत्यु भएको जनसङ्ख्याको ४५ प्रतिशत पुरूष र ५५ प्रतिशत महिलाको सङ्ख्या हुनुले पनि यसलाई पुष्टि गर्दछ । यस गाउँपालिकाको १६,०३४ जनसङ्ख्या मध्ये १२.६७ प्रतिशत जनसङ्ख्या ५ वर्ष मुनिको छ । ६.७८ प्रतिशत जनसङ्ख्या ६५ वर्ष माथिको छ । अपाङ्गता भएको जनसङ्ख्या २.३ प्रतिशत छ भने जम्मा १,५४८ अर्थात ९.६५ प्रतिशत जनसङ्ख्याले गाउँपालिकाबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउँछन् ।

तालिका ६: संवेदनशील एवम् जोखिममा रहेको समूहको जनसङ्ख्या

जोखिममा रहेको समूह	५ वर्ष मुनिको जनस ङ्ख्या	५ देखि १० वर्षको जनस ङ्ख्या	किशोरीहरु को जनस ङ्ख्या	महिलाको जनस ङ्ख्या	६५ वर्ष माथिको जनस ङ्ख्या	अपेक्षित गर्भवती जनस ङ्ख्या	अपाङ्गता भएको जनस ङ्ख्या	प्रभावित हुनसक्ने अनुमानित जनसङ्ख्या

जनसङ्ख्या	२,०३२	२,३३१	१,८५३	८,६००	१,१२२		३९५	**२,५९२**

स्रोत: गाउँपालिकाको प्रकोप सङ्कटासन्नता तथा जोखिम लेखाजोखा, २०७९

वृद्धवृद्धा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दीर्घरोगी, बालबालिका, किशोरी, गर्भवती तथा दुध खुवाउने आमा उमेर वा स्वास्थ्य एवम् शारिरिक संवेदनशीलताका कारण विपद् एवं महामारीजन्य प्रकोपको बढी जोखिममा हुन्छन् । विपद् न्यूनीकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य सञ्चालन र मानवीय सहायताका लागि काम गर्दा यस प्रकारका जोखिममा रहेका समुहहरूको फरक आवश्यकता र उनीहरुको संरक्षणलाई प्राथमिकतामा राखेर सम्बोधन गर्नुपर्दछ । अहिले सामाजिक रूपमा पछाडि पारिएका तथा संरक्षण आवश्यक पर्ने नागरिकहरूलाई राज्यबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता उपलब्ध गराउने गर्ने व्यवस्था छ । सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने समूह विपद्को हिसावले पनि सबैभन्दा उच्च जोखिममा रहेको समूह हो । यो समूह सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्रयोजनको लागि बैंकिङ प्रणालीमा पनि आवद्ध भएको हुन्छ । त्यसकारण विपद् उत्तरदायी सामाजिक सुरक्षा (Shock Responsive Social Protection – SRSP) को अवधारणा अनुसार विपद्पछि विपद् प्रभावितहरुलाई नगद सहायता उपलब्ध गराउन सामाजिक सुरक्षा भत्ताको पद्धति र प्रक्रियालाई विपद् पूर्तयारी तथा प्रतिकर्य योजनासँग एकीकृत गरी नगद सहायताको लागि तयार गर्नु पर्दछ ।

२.४ प्रकोप संकटासन्नता एवं जोखिम विश्लेषण

यस सुनछहरी गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानमा घटेका विपद्का घटना र त्यसको असर साथै स्थानीय निकायको मौजुदा अवस्था, श्रोत साधन र जनशक्ति सबैलाई आधार मान्ने हो भने यो पालिका पहिरो, वन्यजन्तु आक्रमण, आगलागी, चट्याङ्ग, महामारी, सडक दुर्घटना, खडेरी, असिना तथा हावाहुरी जस्ता बहुप्रकोपको उच्च जोखिममा छ । तसर्थ यस गाउँपालिकाले सम्भाभित प्रकोपको आकलनलाई निरन्तर पुनरावलोकन गर्दै योजना निर्माण तथा लागु गर्न ध्यान दिनु आवश्यक छ ।

तालिका ७: सुनछहरी गाउँपालिकाको सम्भाव्य प्रकोप जोखिम विश्लेषण

प्रकोप	संकटासन्नता	सम्मुखता	बारम्बारता	प्रभाव	जोखिम
भूकम्प	• भवन तथा भौतिक पूर्वाधारका संरचनाहरू कमजोर रहेको • धेरै जन सङ्ख्याको अर्धपक्की एवं कच्ची घरमा बसोबास रहेको • वृद्धवृद्धा, बालबालिका, अपांगता भएको जन सङ्ख्या	उच्च	मध्यम	मध्यम	उच्च
पहिरो	• भिरालो जमिन • पहिरोको जोखिमयुक्त ठाउँमा बसेको बस्ती • जलवायु परिवर्तनको असर • विकास निर्माणका कामले बढाएको जोखिम • वृद्धवृद्धा बालबालिका अपांगता भएको जन सङ्ख्या	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च
वन्यजन्तु आक्रमण	• सामुदायिक वनमा वन्यजन्तुको आहारा कम तथा वन नजिकको वस्ती • जनचेतनाको कमजोर अवस्था • कमजोर संरचना	उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च
आगलागी	• संरचनागत जोखिम तथा लापरवाही • बढ्दै गएको सुख्खा मौसम	उच्च	मध्यम	मध्यम	मध्यम

	• सामाजिक आर्थिक संकटासन्नता • जनचेतनाको कमजोर अवस्था				
चट्याङ	• खानी प्रसस्त रहेको • अग्लो स्थान तथा अर्थिङ नगरेको	उच्च	उच्च	उच्च	उच्च
कोभिड-१९ तथा अन्य महामारी	• संक्रमण दर उच्च रहेको • कमजोर स्वास्थ्य पूर्वाधार र तयारी • सावधानीका उपायहरूको कमजोर पालना • कमजोर जनचेतनाको स्तर • सामाजिक आर्थिक संकटासन्नता • उच्च जोखिम समूहमा रहेको जन सङ्ख्या	उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च
सडक दुर्घटना	• सडकको अवस्था (कच्ची तथा ठाउँठाउँमा पहिरो) • सवारी साधनको अवस्था (पुराना सवारी साधन) • ट्राफिक नियमको कमजोर पालना • ट्राफिक संकेतको अभाव	उच्च	उच्च	मध्यम	उच्च
खडेरी	• जलवायुमा आएको परिवर्तन • कमजोर सामाजिक आर्थिक अवस्था • सिंचाईको कम पहुँच	मध्यम	मध्यम	मध्यम	मध्यम
हावाहुरी	• जलवायुमा आएको परिवर्तन • कमजोर सामाजिक आर्थिक अवस्था • कमजोर घर तथा भवनहरू • जनचेतनाको स्तर	मध्यम	मध्यम	उच्च	मध्यम

स्रोत: गाउँपालिकाको प्रकोप सङ्कटासन्नता तथा जोखिम लेखाजोखा, २०७९

२.५ सम्भावित प्रकोप क्षेत्र एवं विपद् जोखिम आकलन

यस गाउँपालिकाको प्रकोप जोखिम विश्लेषण तथा प्रभाव क्षेत्रको मूल्यांकन गर्दा सबै वडाहरु कुनै न कुनै प्रकोपबाट प्रभावित रहेका छन् । समग्र रूपमा यस गाउँपालिकाको सम्भाव्य प्रकोप तथा प्रभाव क्षेत्र पहिचान गरेर वडागत रूपमा तालिका नं ८ मा देखाईएको छ ।

तालिका ८: सुनछहरी गाउँपालिकाको सम्भाव्य प्रकोप तथा सम्भावित प्रभाव क्षेत्र

वडा	**प्रकोप**	**उच्च जोखिममा रहेको बस्ती तथा घरधुरी**	**मध्यम जोखिममा रहेको बस्ती**	**न्यून जोखिममा रहेको बस्ती**	**जोखिम हुनाको कारण**
१	पहिरो	फुलिवन, सेरम (३)	फुलिवन, सेरम (४५)	फुलिवन, सेरम (६०)	कमजोर माटो, सडक निर्माण
१	वन्यजन्तु आतङ्क	कुनामेह, नुरजा, धुमाङ, साल्वाङ, तोतोके, कोचो ओदार, रुङ्गा धारा दार खङ (२११)	कुनामेह, नुरजा, धुमाङ, साल्वाङ, तोतोके, कोचो ओदार, रुङ्गा धारा दार खङ (१०)	कुनामेह, नुरजा, धुमाङ, साल्वाङ, तोतोके, कोचो ओदार, रुङ्गा धारा दार खङ (३)	वन नजिकै बस्ती हुनाले
२	पहिरो	गोहाखोला (८)	गोहाखोला (३६)	-	
२	आगलागी	उर्ला, च्याना, गोठ (३)			
३	पहिरो	झारवाङ (१०)	झारवाङ (३५)	झारवाङ (५०)	
३	बाढी	मवाङ (६)	मवाङ (१०)	मवाङ (२०)	
४	पहिरो	नारवाङ, राङरी, भिरवाङ (६)	नारवाङ, राङरी, भिरवाङ ११	२५	
४	चट्याङ्ग	झिङ्जा (३)			
५	पहिरो	कसला खाङ्ग्रीबाङ (७)	कसला (१००)	जुवाङ, जैमा, माबाङ,	

				केसि सेपल धारा (५००)	
५	वन्यजन्तु आतङ्क	कासला हाम्जा	वडा भरी	वडा भरी	
५	आगलागी	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	
५	चट्याङ	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	
५	महामारी	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	
५	बाढी	कसला (१००)	जुवाङ (२००)		
५	खडेरी	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	
५	असिना	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	
५	हुरीवतास	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	
७	पहिरो	डाँडागाउँ जेल्बाङ (५)	कोर्वाङ (७)	खिवाङ (१२), दम्फु (११), ऐसेलु खर्क (९) जम्मा ३२	
७	वन्यजन्तु आतङ्क	कोर्वाङ खिवाङ, रोल्वाङ, लचिङ (२६०)	जेल्वाङ ठूलो गाउँ (१२०)	सवै स्थान	
७	आगलागी	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	
७	चट्याङ	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	
७	महामारी	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	
७	खडेरी	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	
७	असिना	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	
७	हुरीवतास	वडा भरी	वडा भरी	वडा भरी	

स्रोत: गाउँपालिकाको प्रकोप सङ्कटासन्नता तथा जोखिम लेखाजोखा, २०७९

सुनछहरी गाउँपालिकाको बहुप्रकोपको अवस्थालाई हेर्दा भूकम्प, पहिरो, वन्यजन्तु आक्रमण, आगलागी, चट्याङ, सडक दुर्घटना, हावाहुरी र कोभिड १९ महामारी जस्ताको जोखिम देखिन्छ । छलफलबाट गरिएको सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणबाट प्रत्येक वर्ष दोहोरिरहने पहिरो र बाढीबाट मात्र ४९० घरधुरी जोखिममा रहेको देखिएको छ भने २,५९२ जनसङ्ख्यालाई प्रत्यक्ष प्रभाव पर्न सक्ने देखिएको छ ।अन्य आगलागी, चट्याङ लगायतको प्रभाव यो भन्दा थौरै हुन्छ । तर नेपालको पश्चिमी क्षेत्रमा नै ठूलो भूकम्प जान सक्ने अनुमान गरिएको अवस्थामा भूकम्पको प्रभाव यो भन्दा धेरै व्यापक हुनसक्छ, भने कोभिडजस्ता महामारीजन्य विपद्को प्रभाव अझ धेरै विस्तार हुनसक्ने देखिन्छ । विपद्बाट यस गाउँपालिकाको लगभग १५ प्रतिशत जनसङ्ख्या प्रभावित हुँदा संवेदनशील तथा जोखिममा रहेको समूहको अनुमानित जनसङ्ख्या तालिका ९ मा दिइएअनुसार हुनसक्ने आकलन गरिएको छ । बहुप्रकोपको जोखिममा रहेकोले भूकम्प र बाढी पहिरो तथा भूकम्प र आगलागी जस्ता बहुप्रकोप सँगै भएको खण्डमा यसको प्रभाव र यसबाट हुने क्षति भयावह हुनसक्छ । यसकारण पूर्वतयारी योजना तयार गर्दा यो परिदृष्यलाई ख्याल गर्नु पर्दछ भने प्रतिकार्यका क्रममा उक्त संवेदनशील समूहमा रहेको जनसङ्ख्यालाई प्राथमिकतामा राखेर उनीहरूको विशेष आवश्यकता र संरक्षणको प्रवन्ध गर्नुपर्दछ र विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी पनि यसै अनुरुप गर्नुपर्दछ । बाढी तथा भूकम्प जस्ता विपद्को अवस्थामा सडकहरू अवरुद्ध हुन्छन् । विद्युत र सचार संरचनाहरूमा क्षति भएर सेवा अवरूद्ध हुन पुग्छ । खोज उद्धारका लागि सूचना आदान प्रदानमा समस्या हुन्छ । सडक अवरूद्ध हुँदा घाइतेहरूको उद्धार र उपचारमा समस्या हुनका साथै मानवीय सहायता सामग्रीहरू प्रभावित समुदायसम्म पुऱ्याउन र सहायताकर्मीहरू त्यहाँ पुग्न नसक्ने अवस्था आउँछ । भूकम्पको समयमा घरहरू ध्वस्त हुन्छन । भूकम्प, बाढी तथा डुवानको समयमा ठूलो जनसङ्ख्या विस्थापित हुने हुँदा बसोबासको प्रवन्ध गर्नुपर्ने हुन्छ । महामारीजन्य विपद् छिटो फैलनुका साथै मानव स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष असर पर्ने हुँदा दैनिक जनजीवन नराम्ररी प्रभावित हुन पुग्छ । यस्तो परिस्थितिमा सकेसम्म तत्काल र प्रभावकारी रूपमा स्वास्थ्य संकट व्यवस्थापन तथा मानवीय सहायतामा जुट्न, संक्रमित एवम् घाइतेहरूको तत्काल उद्धार गरी जीवन रक्षाको लागि उपचारको प्रवन्ध गर्नु, प्रभावित तथा विस्थापितहरूलाई मानवीय सहायता उपलब्ध गराउनु र जनजीवन क्रमश: सामान्य अवस्थामा ल्याउन पहल गर्नु गाउँपालिकाको प्राथमिक दायित्व हुन्छ । यसको लागि पर्याप्त पूर्वतयारीको जरूरत पर्दछ ।

२.६ गाउँपालिकाको कानूनी, नीतिगत तथा संस्थागत क्षमता विश्लेषण

विपद्को प्रभावकारी प्रतिकार्य, पर्याप्त पूर्वतयारी र विपद् पछिको परिस्थितिलाई यथाशीघ्र समान्य अवस्थामा फर्काउन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने संस्था तथा संरचना नीति, कानून, योजना; पूर्व सूचना तथा विपद् सूचना व्यवस्थापन; पूर्वाधार, भौतिक श्रोत साधन; प्राकृतिक श्रोत; सामाजिक श्रोत; आर्थिक श्रोत र मानवीय श्रोतको विद्यमान अवस्थाको लेखाजोखा र गाउँपालिकाको विपद् प्रतिकार्य क्षमता सुदृढ गर्नको लागि यी आठवटै क्षेत्रमा गर्नुपर्ने आवश्यकताको विश्लेषण यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ९: सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् व्यवस्थापन नीतिगत तथा संस्थागत क्षमता विश्लेषण

क्षेत्र	अवस्था विश्लेषण	आवश्यकता विश्लेषण
कानून, नीति, योजना	• गाउँपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन तयार भएको • स्थानीय राहत कोष सञ्चालन कार्यविधि तयार भएको • राहत सम्बन्धी स्थानीय मापदण्ड तयार भएको • विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति रणनीति र कार्ययोजना नबनेको • गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बन्ने क्रममा रहेको	• विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति र कार्ययोजना बनाउनुपर्ने • जोखिम सूचूचित क्षेत्रगत विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने • विस्तृत रूपमा गाउँपालिकाको प्रकोप क्षमता तथा सङ्कटासन्नता लेखाजोखा गर्नुपर्ने • गाउँपालिकाको बहुप्रकोप जोखिम विश्लेषण तयार गर्नु पर्ने • गाउँपालिकाले खुला स्थानहरु पहिचान गरी नक्सांकन गरेर राख्नु पर्ने • गाउँपालिकाले भूउयोग नक्सा निर्माण गरी जमिनको वर्गीकरण गरेर विकास निर्माणको कार्य गर्नु पर्ने
संस्था तथा संरचना	• स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको • वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको • विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क व्यक्ति तोकिएको • स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन नभएको	• स्थानी तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समित पुनर्गठन गर्नुपर्ने • खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार, विपद् लेखाजोखा कार्यदल गठन गर्नुपर्ने • वडा तहमा विपद् तथा जलवायु सूचना केन्द्र स्थापना गर्नुपर्ने • स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र स्थापना गरी स्चालन गर्नुपर्ने
सूचना व्यवस्थापन तथा पूर्व सूचना प्रणाली	• गाउँपालिकाको विपद् सूचना र अन्य सूचना समेत व्यवस्थित रूपमा नराखिएको • आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना नभएकोले विपद् सूचना व्यवस्थापन तथा विपद् संचार सम्बन्धी कुनै पद्धति तयार नभएको	• स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र सञ्चालन गरी विपद् सम्बन्धी सूचना संकलन व्यवस्थापन र विपद् संचार प्रक्रियालाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउनुपर्ने • गाउँपालिकाको डिजिटल प्रोफाइल तयार गरी विपद् सम्बन्धी तथ्यांक समेत एकीकृत गर्नुपर्ने • संघीय सरकारले सञ्चालन गरेको विपद् व्यवस्थापन प्रणाली विपद् पोर्टल (bipadportal) लाई स्थानीयकरण गरी सञ्चालन एवं जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रसँग नेटवर्किङ गर्नुपर्ने
पूर्वाधार तथा भौतिक श्रोत साधन	• गाउँपालिकामा सडक पुगेको तर वर्षातको समयमा सञ्चालन गर्न नसकिने • सबै वडामा विद्युत नपुगेको)६ र ५ ,७) लघुविधुत (मा सबै घरधुरीमा	• आपत्कालीन आश्रयस्थल बनाउन सकिने सामुदायिक भवन तथा खुला ठाउँमा सडक खानेपानी र सरसफाइ पूर्वाधार निर्माण गर्नुपर्ने • सबै वडामा आपत्कालीन प्रयोजनका लागि खुला क्षेत्रको पहिचान र पहिचान गरिएका ठाउँहरूमा आवश्यक पूर्वाधार तयार गर्नुपर्ने

	पूर्ण पुगेको, १,२,३,४ मा पूर्ण रूपमा विद्युतिकरण नभएको ,३ मा सोलारल बत्ती रहेको • सबै वडामा र घरधुरीमा खानेपानी नपुगेको • सबै वडा र घरधुरीमा सरसफाई सुविधा नपुगेको • विद्यालय भवन संरचना कमजोर रहेको • स्वास्थ्य संस्था - १४ वटा) २ स्वास्थ्य चौकी - वडा ३ र ६(	• सबै वडामा आपत्कालीन प्रयोजनका लागि एक एक वटा हेलिप्याड निर्माण गर्नुपर्ने • स्वास्थ्य संस्था तथा विद्यालयहरूलाई क्रमश विपद् जोखिमबाट सुरक्षित बनाउँदै जानुपर्ने • प्रत्येक वडामा सामान्य खोज उद्धारका सामग्रीहरूको सेट तयारी राख्नुपर्ने
प्राकृतिक श्रोत	• खेतीयोग्य जमिनः१५९१.७५ हेक्टर • वनक्षेत्रः३१२६९.७४ हेक्टर • नदीनाला - प्रशस्त रहेको	• पानीका मुहान ताल पोखरी र वन क्षेत्रको संरक्षण गर्नुपर्ने • आपत्कालीन आश्रयस्थल बनाउन सकिने खुला ठाउँको पहिचान गरी सडक खानेपानी र सरसफाई पूर्वाधारहरूको तयारी गर्नुपर्ने
सामाजिक श्रोत	• युवा संस्था -१४ वटा • बाल क्लब - ७ वटा • सामुदायिक भवन - क्लबले निर्माण गरेको • सहकारी -१३ आधिकारीक दर्ता भएको • सामाजिक संघ संस्थाहरू - १०	• नीति तथा प्रक्रिया तय गरी सामाजिक संघ संस्थाहरु तथा तीनीहरुका स्रोत साधन एवं क्षमतालाई विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा परिचालन गर्नुपर्ने
आर्थिक श्रोत	• बैंक - १ (SBI) • सहकारी - २ वटा • बचत समूह - वटा • विपद् कोष - स्थापना गरिएको	• नीति तथा प्रक्रिया तय गरी आर्थिक क्षेत्रलाई विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा लगानी गर्ने र श्रोत परिचालन गर्नुपर्ने • सहकारी संस्था तथा बचत समूहले आफ्ना सदस्यहरूका लागि आपत्कालीन सहायता कोषको प्रवन्ध गर्नुपर्ने • बीमा कम्पनीहरूसँग समन्वय गरी विपद् बीमाको शुरूवात तथा प्रवर्धन गर्नुपर्ने
मानवीय श्रोत	• डकर्मी - १२ जना	• गाउँपालिकामा रहेको जनशक्तिलाई संगठित रूपमा विपद् प्रतिकार्य र पूर्वतयारीमा परिचालनको लागि तयारी गर्नुपर्ने • भूकम्प प्रतिरोधी घर बनाउन सक्ने जनशक्तिलाई संगठित गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने • वडा तहमा विपद् प्रतिकार्य टोली तयार गरी तालिम दिएर प्रथम सामुदायिक उद्धारक (First Community Responder) तयार गर्नुपर्ने • वडा तहमा स्वास्थ्य संस्थासँग समन्वय गरी प्राथमिक उपचार टोली तयार गर्नुपर्ने • विपद् लेखाजोखा गर्नसक्ने जनशक्ति वडा तहमा तयार गर्ने

स्रोत: गाउँपालिकाको प्रकोप सङ्कटासन्नता तथा जोखिम लेखाजोखा, २०७९

२.७ विषयगत क्षेत्रहरूको गठन तथा कार्य जिम्मेवारी

सरकारी, सार्वजनिक तथा नीजि क्षेत्रको स्रोत साधन तथा सम्बन्धित क्षेत्रको विज्ञतालाई समेत समन्वयात्मक रूपमा परिचालन गरी विपद् प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारीलाई प्रभावकारी बनाउन अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा विषयगत क्षेत्र (Cluster) को अभ्यास हुँदै आएको छ । राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा २०७५ ले पनि विपद् प्रतिकार्यका लागि ११ वटा केन्द्रीय विषयगत क्षेत्र (Central Cluster) निर्धारण गरेको छ । यसैगरी विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८ -२०३० ले राखेको संघ, प्रदेश र स्थानीय तहसम्म क्षेत्रगत कार्य समूहको अवधारणा (Cluster Approach) को आधारमा विपद् प्रतिकार्य र पूर्वतयारीलाई प्रभावकारी बनाउने रणनीति क्रियाकलाप राखेको छ । यस सन्दर्भमा सुनछहरी गाउँपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि स्थानीय आवश्यकता र गाउँपालिकाको संस्थागत संरचना अनुसार आठवटा विषयगत क्षेत्र निर्धारण गरिएको छ । उक्त विषयगत क्षेत्रको गठन र कार्य जिम्मेवारी देहाय बमोजिम रहको छ ।

तालिका १०: आपत्कालीन विषयगत क्षेत्र र नेतृत्व

क्रसं	विषयगत क्षेत्र	नेतृत्व
१	समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्दार	अध्यक्ष - गाउँ विपद् व्यवस्थापन समिति
२	खाद्य, कृषि तथा जीविकोपार्जन	संयोजक - कृषि विकास समिति
३	प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण	संयोजक - सामाजिक विकास समिति
४	खानेपानी सरसफाइ तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन	संयोजक - सामाजिक विकास समिति
५	आपत्कालीन आश्रयस्थल, गैर खाद्य सामग्री तथा बन्दोबस्ती	संयोजक - वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति
६	आपत्कालीन संरक्षण तथा सुरक्षा	संयोजक - सामाजिक विकास समिति
७	आपत्कालीन शिक्षा	संयोजक - सामाजिक विकास समिति
८	शीघ्र पुनर्लाभ	संयोजक - पूर्वाधार विकास समिति

२.७.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्दार विषयगत क्षेत्र

गाउँपालिका क्षेत्रमा कुनै पनि विपद्को घटना वा स्वास्थ्य संकटको स्थिति हुनासाथ तत्काल प्रतिकार्यमा जुटेर मानवीय जीवन रक्षा तथा सम्पत्तिको सुरक्षा गरी जनजीवन सामान्य अवस्थामा ल्याउनु पर्ने हुन्छ । यसका लागि स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको हैसियतले विपद् प्रतिकार्यको सम्पूर्ण नेतृत्व गाउँपालिका अध्यक्षले गर्नुपर्दछ । विपद्को परिस्थितिमा एकातिर अन्य विषयगत क्षेत्रका साथै गाउँपालिका मातहतका स्रोत साधन र सबै संयन्त्रहरू प्रतिकार्यका लागि परिचालन गर्नुपर्दछ । विपद्को प्रभाव अनुसार बाह्य सहयोगको लागि गाउँपालिकाभित्र र बाहिर, जिल्ला, प्रदेश तथा केन्द्रीय निकायहरूसम्म समन्वय गर्नुपर्दछ । विपद् पूर्वतयारीका लागि सरोकारवाला निकायहरूसँग निरन्तर समन्वय र सहकार्य गर्ने तथा विपद्को समयमा विपद् प्रभावित समुदायमा तुरून्त खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार र राहत वितरणको लागि समन्वय गर्ने, विपद् प्रभावितहरूको पहिचान गरी परिचयपत्र उपलब्ध गराउने, मानिसको मृत्यु भएमा सनाखत गरी शव व्यवस्थापन (वा हस्तान्तरण) को प्रवन्ध मिलाउने र यसको लागि समयमै आवश्यक पूर्वतयारी गर्ने समन्वय, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गर्न विपद्सँग सम्बन्धित र अन्य सामाजिक आर्थिक तथ्याङ्कको आवश्यकता पर्दछ । अझ विपद् पश्चात खोज उद्धार राहत र प्रतिकार्यका कामहरू अघि बढाउन विपद्को सामान्य तथा विषयगत क्षतिको तथ्याङ्क आवश्यक पर्दछ । यस विषय क्षेत्रले विपद्को क्षति तथा नोक्सानीको लेखाजोखा गर्ने यी सूचनाहरूलाई व्यवस्थापन गर्ने र विषयगत क्षेत्रका विवरणहरू सम्बन्धित क्षेत्रलाई उपलब्ध गराई पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा सहयोग गर्दछ । वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा कार्यालय र स्थानीय सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरेर प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गरी तत्काल विपद्को क्षतिको सूचना संकलन गर्ने संयन्त्र विकास गर्ने । क्षतिको प्रारम्भिक लेखाजोखा तथा

क्षेत्रगत आवश्यकता लेखाजोखा गर्न गृह मन्त्रालयले तयार गरेको विपद् लेखाजोखा मार्गदर्शनको आधारमा आवश्यक फारम तयार गर्ने र तालिम दिई जनशक्ति तयार गर्ने । क्षतिको लेखाजोखाको आधारमा प्रभावितहरूको वर्गीकरण गरी परिचयपत्र उपलब्ध गराउन स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग गर्ने । विपद्का सूचनाहरू स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा व्स्थापन गर्ने र निर्धारित प्रक्रिया बमोजिम जिल्ला, प्रदेश तथा केन्द्रीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा पठाउने यस विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो ।

यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गाउँपालिका अध्यक्षले गर्दछन् । गाउँपालिकामा रहेका सुरक्षा निकाय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, निजी क्षेत्रका प्रतिनिधि र अन्य सबै विषयगत क्षेत्रका संयोजकहरू यसमा सदस्य रहन्छन् । गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले यस विषयगत क्षेत्रको सदस्य सचिवको रूपमा काम गर्दछन् । सबै स्थानीय सुरक्षा निकायका प्रतिनिधिहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लगायत विपद् लेखाजोखा क्षेत्रमा अनुभव भएका र स्वयम् सेवक परिचालन गर्ने क्षमता भएका स्थानीय संस्थाहरू पनि यस विषयगत क्षेत्रमा सदस्यका रूपमा रहनेछन् ।

२.७.२ खाद्य कृषि तथा जीविकोपार्जन विषयगत क्षेत्र

गाउँपालिका क्षेत्रमा कुनै पनि विपद्को घटना वा स्वास्थ्य संकटको स्थिति हुनासाथ त्यसबाट विस्थापित तथा प्रभावितहरूलाई तत्काल खानेकुरा उपलब्ध गराउने, विस्थापित भई शिविरमा बसेकालाई चामल, दाल, नुन, तेल आदि खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने, खानेकुरा पकाउनको लागि आवश्यक प्रवन्ध मिलाउने र कृषि क्षेत्रमा भएको क्षति विवरण तयार गर्ने तथा कृषि क्षेत्रको पुनर्स्थापन तथा पुनर्लाभ योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ । यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गाउँ कार्यपालिकाको वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिको संयोजकले गर्दछन् भने कृषि विकास अधिकृत सदस्य सचिवको रूपमा रहन्छन् ।

२.७.३ प्राथमिक उपचार स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र

विपद्को समयमा खोज उद्धार कार्यसँगै घाइतेहरूको जीवन रक्षाको लागि प्राथमिक उपचार सेवा आवश्यक पर्दछ । त्यसपछि गम्भीर प्रकृतिका घाइतेहरूको लागि थप उपचारको प्रवन्ध गर्नु पर्दछ । प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा स्वास्थ्य सेवालाई निरन्तरता दिनु पर्ने हुन्छ । महामारीजन्य विपद् तथा स्वास्थ्य संकटको समयमा रोकथाम तथा व्यवस्थापनमा स्वास्थ्य क्षेत्रको प्रमुख भूमिका हुन्छ । विपद् प्रभावित समुदायका बालबालिका, बृद्धबृद्धा, गर्भवती तथा दुध खुवाउने आमाहरूको लागि थप पोषणयुक्त खानाको आवश्यकता पर्दछ । गाउँलिकाको स्वास्थ्य संरचना र क्षमताको परिचालन गरी प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य सेवा, न्यूनतम तथा बृहत प्रजनन स्वास्थ्य सेवा तथा परिवार नियोजन सेवा, लैंगिक तथा यौन हिंसाको स्वास्थ्य प्रतिकार्य र पोषणको प्रवन्ध गर्नु यस विषयगत क्षेत्रको प्रमुख जिम्मेवारी हो । साथै यस विषयगत क्षेत्रले कोभिड-१९ जस्ता महाव्याधीको संक्रमण, स्वास्थ्य संकटको रोकथाम, नियन्त्रण र व्यवस्थापनको कार्य समेत गर्नेछ । यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गाउँपालिकाको सामाजिक विकास समितिको संयोजकले गर्दछन् भने गाउँपालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख सदस्य सचिव रहन्छन् । गाउँपालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्था तथा अस्पतालहरू र स्वास्थ्य तथा पोषणको क्षेत्रमा काम गर्ने सबै संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरु यस विषयगत क्षेत्रको सदस्यको रूपमा रहन्छन् ।

२.७.४ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्धन विषयगत क्षेत्र

विपद् पश्चात प्रभावित समुदायमा खानेपानी तथा सरसफाइका पूर्वाधारहरूमा क्षति पुग्छ । विस्थापितहरूले आश्रय लिएको आश्रयस्थलमा खानेपानी र सरसफाइको उचित र पर्याप्त प्रवन्ध गर्नु पर्दछ । विपद्पछि सरसफई र स्वस्थताको उचित प्रवन्ध नभएमा विभिन्न महामारी फैलिन सक्छ । विपद् प्रभावितहरूको लागि स्वच्छ र पर्याप्त खानेपानी तथा सरसरफाइको प्रवन्ध गर्नु, विपद् प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थल वा क्वारेन्टिन र आइसोलेसन केन्द्रहरुमा खानेपानी एवम् सरसफाइको प्रवन्ध तथा स्वस्थता प्रवर्धन गर्नु, प्रभावितहरूको लागि मापदण्ड अनुसारको सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्धनका सामग्रीहरूको सुनिश्चित गर्नु, विपद्जन्य घटनाबाट सिर्जना भएका फोहोरहरू सरसफाइ गर्नु, मरेका पशुपंक्षीहरूको व्यवस्थापन गर्नु, व्यक्तिगत सरसफाइको लागि स्वच्छता सम्बन्धी सरसामानहरू (जस्तैः हाईजिन किट, पियुष, क्लोरिन, डस्टविन, आदि) उपलब्ध गराउनु,

विपद्‌बाट क्षति भएका खानेपानी तथा सरसफाइका पूर्वाधारहरू पुनर्स्थापना गर्न सहयोग गर्नु यस विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो । यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गाउँपालिकाको सामाजिक विकास समितिको संयोजकले गर्दछन् भने खानेपानी तथा सरसफाइ शाखा प्रमुखले सदस्य सचिवको रूपमा काम गर्दछन् । खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धनको क्षेत्रमा काम गर्ने संस्थाका प्रतिनिधिहरू यस विषयगत क्षेत्रको सदस्य रहन्छन् ।

२.७.५ आपत्कालीन आश्रयस्थल तथा गैर खाद्य सामग्री र बन्दोबस्ती विषयगत क्षेत्र

गाउँपालिका क्षेत्रमा कुनै पनि विपद्‌को घटना वा स्वास्थ्य संकटको स्थिति हुनासाथ त्यसबाट विस्थापित तथा प्रभावित भएकाहरुलाई बस्नको लागि आश्रयस्थल प्रवन्ध मिलाउने ओढ्ने ओच्छ्याउने लगायतका गैर खाद्य सामग्री एवम् लगाउने कपडाको प्रवन्ध गर्ने । महामारीजन्य स्वास्थ्य संकटको समयमा क्वारेन्टिन एवम् आइसोलेसन केन्द्रको व्यवस्थापन गर्ने, खोज उद्धार, राहत एवम् स्वास्थ्य सामग्रीहरूको खरिद तथा भण्डारण एवम् ढुवानीको प्रवन्ध गर्ने, विपद् लेखाजोखा लगायतका कामको लागि आवश्यक बन्दोबस्ती मिलाउने यस विषय क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो । यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गाउँपालिकाको वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिको संयोजकले गर्दछन् भने विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क अधिकृत सदस्य सचिवको रूपमा रहन्छन् ।

२.७.६ आपत्कालीन संरक्षण तथा सुरक्षा विषयगत क्षेत्र

विपद्‌को घटना पछि परिवारहरू विस्थापित हुन्छन् । कतिपय बालबालिकाले अभिभावक गुमाउँछन् । यस्तो अवस्थामा महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्तिहरु तथा लैंगिक अल्पसंख्यकमाथि हिंसाको जोखिम बढ्छ । संरक्षण तथा सुरक्षा विषयगत क्षेत्रले विपद्‌को समयमा महिला, किशोरी, गर्भवती महिला, सुत्केरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, शिशु, बालबालिका, बृद्धबृद्धाहरूलाई संरक्षण गर्ने, उनीहरूको आवश्यकता बमोजिमका सरसामानहरू जस्तैः सेनेटरी प्याड, डिग्निटि किट, किशोरी किट अस्थाई (वाल/ महिला मैत्री) शौचालयको व्यवस्थापन, खेलकुदका सामान आदि उपलब्ध गराउने, लैंगिक हिंसा रोकथाम र व्यवस्थापन, घरपरिवारका सदस्य गुमाएकाहरू तथा विपद्‌का कारण त्रसित व्यक्तिहरू, लैंगिक हिंसा प्रभावितहरुलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा दिने र हिंसामुक्त वातावरण सिर्जना गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ । गाउँपालिकाको सामाजिक विकास समितिको संयोजकले यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्दछन् भने संरक्षण शाखा प्रमुख सदस्य सचिव रहन्छन् । गाउँपालिकामा रहेका संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने सबै संस्थाका प्रतिनिधिहरू यस विषयगत क्षेत्रको सदस्य रहन्छन् ।

२.७.७ आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्र

विपद्‌को घटना पछि परिवारहरू विस्थापित हुन्छन् । कतिपय बालबालिकाले अभिभावक गुमाउँछन् । यस गाउँपालिकामा धेरै विद्यालयहरू भूकम्प, पहिरो, आगलागी, चट्याङ् जस्ता प्रकोपको जोखिममा छन् र विगतमा पनि प्रभावित हुँदै आइरहेका छन् । कोभिड-१९ को महामारीको कारण लामो समयसम्म विद्यालयहरू बन्द भए । विद्यालयहरू क्षति भएमा वा भौतिक उपस्थितिमा विद्यालय सञ्चालन गर्ने अवस्था नभएमा तत्काल शैक्षिक निरन्तरताको लागि वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने र सामान्य अवस्थामा यसको लागि पूर्वतयारी तथा सुरक्षित विद्यालय कार्यढाँचालाई कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने, वैकल्पिक सिकाई निरन्तरताको लागि उपयुक्त ठाउँको पहिचान गरी आवश्यक सामग्रीहरूको तयारी गर्ने, सुरक्षित सिकाईको वातावरण तयार गरी शैक्षिक गतिविधिहरूलाई निरन्तरता दिने, शिक्षा क्षेत्रको क्षति र आवश्यकताको लेखाजोखा गरी पुनर्स्थापन र पुनर्निर्माणमा सहयोग गर्ने र विद्यालय मार्फत विपद् सुरक्षा सम्बन्धी चेतना समुदायमा विस्तार गर्न सहयोग गर्ने यस विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो । गाउँपालिकाको सामाजिक विकास समितिको संयोजकले यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्दछन् भने शिक्षा शाखा प्रमुख सदस्य सचिव रहन्छन् । गाउँपालिकामा शिक्षा क्षेत्रमा काम गर्ने सबै संस्थाका प्रतिनिधिहरू यस विषयगत क्षेत्रको सदस्य रहन्छन् ।

२.७.८ शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र

यस विषयगत क्षेत्रले विपद्‌को कारण अवरूद्ध हुन पुगेका अत्यावश्यक सेवाहरू (जस्तैः सडक, विद्‌युत, खानेपानी, टेलिफोन, स्वास्थ्य सेवा) तत्काल सुचारू गर्ने र त्यस्ता सेवा प्रदान गर्ने निकायका कार्यालयहरूमा क्षति

पुगेमा वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने, सामाजिक आर्थिक पूर्वाधार र अवस्थालाई चलायमान बनाई जनजीवनलाई सामान्य बनाउने जिम्मेवारी निर्वाह गर्दछ । विपद् पश्चात विस्थापितहरूलाई तत्काल अस्थायी आश्रयस्थल व्यवस्थापन गर्न तथा आवास, खानेपानी, सरसफाइ लगायतका अस्थायी पूर्वाधार तयार गर्न सहयोग गर्दछ । त्यसैगरी पुनर्स्थापनाको चरणमा स्थायी संरचनाहरू पुनर्निर्माण नहुँदासम्मको लागि अस्थायी संरचना तथा पूर्वाधार तयार गर्ने काम गर्दछ । आपत्कालीन अवस्थामा पूर्वाधार क्षति भएर आवतजावत अवरूद्ध भएमा सेवा सुचारू गर्नका लागि तत्काल अस्थायी पूर्वाधार तयार गर्ने । प्रभावित समुदायसम्म राहत तथा प्रतिकार्यको पहुँच सहज बनाउन तत्काल अस्थायी पूर्वाधारहरूको विकास गर्ने । गाउँपालिकाले पूर्वाधार निर्माण गर्दा मापदण्ड बमोजिम र विपद् सुरक्षित भएको सुनिश्चित गर्ने । आपत्कालीन प्रयोजनका लागि अस्थायी आश्रयस्थल, त्यसमा आवश्यक खानेपानी तथा सरसफाइका पूर्वाधारहरू तयार तथा अत्यावश्यक स्वास्थ्य, प्रजनन स्वास्थ्य तथा मनोविमर्श सेवा सुनिश्चित गर्ने । विपद्‌बाट क्षति भएका संरचनाहरूको पुननिर्माण गर्दा बहुप्रकोपको जोखिमबाट सुरक्षित स्तरीय मापदण्ड अनुसार भएको सुनिश्चित गर्ने । विपद्‌को प्रकृति र प्रभाव हेरी यस विषयगत क्षेत्रको काम विपद्‌को तत्कालको अवस्थादेखि पुनर्निर्माणको काम नसकिँदासम्म चल्न सक्छ र विपद् व्यवस्थापनका चारबटै चरणमा काम गर्नुपर्ने हुन्छ । यस विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व पूर्वाधार विकास समितिको संयोजकले गर्दछन् भने पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख यसको सदस्य सचिवको रूपमा रहन्छन् ।

परिच्छेद तीन : पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

३.१ सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद्को स्थितिमा प्रतिकार्य गतिविधिहरू समयमै कार्यान्वयन गर्न संस्थागत क्षमता लेखाजोखा गरी सोको तयारी आवधिक रूपमा अद्यावधिक गर्न जरुरी हुन्छ । सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरूमा सम्भावित विपद्को ख्याल गरी प्राय सबै प्रकोपका लागि गर्नुपर्ने जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी र विपद् प्रतिकार्य गर्न संस्थागत तथा भौतिक संरचना, मेशिन तथा औजार, सीप विकास, औषधी तथा अत्यावश्यक सामग्रीको पूर्वभण्डारण, सूचना व्यवस्थापन, जनचेतना, कृत्रिम घटना अभ्यास जस्ता क्रियाकलापहरु समावेश गरिएका छन् । विपद् प्रतिकार्यका कार्यहरूलाई प्रभावकारी बनाउन विषय क्षेत्रगत रूपमा सामान्य पूर्वतयारीको कार्ययोजना देहाय बमोजिम हुने गरी तर्जुमा गरिएको छ ।

३.१.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	गाउँपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नीति एवं रणनीतिक कार्ययोजना तयार गरी लागू गर्ने	२०७९ चैत्र	गाउँपालिका	१	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
२	गाउँपालिकामा स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालन गर्ने	२०७९ चैत्र	गाउँपालिका	१	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
३	गाउँपालिकाका सबै वडामा समुदायमा आधारित खोज उद्धार कार्यदल गठन गर्ने	२०७९ चैत्र	गाउँपालिका	७	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
४	स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा सञ्चार एवम् खोज उद्धार तथा प्राथमिक उपचार सामग्रीको प्रवन्ध गर्ने	२०७९ चैत्र	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
५	विपद्को क्षति/नोक्सानी मूल्याङ्कनको लागि विपद् लेखाजोखा टोलीलाई प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (IRA- Initial Rapid Assessment) तालिम दिने	प्रत्येक वर्ष बैशाख भित्र	गाउँपालिका	गाउँपालिका स्तरमा १ र वडामा १/१	गाउँ र वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति
६	विपद् पश्चातको आवश्यकताको लेखाजोखाको लागि आधुनिक सूचना प्रविधिको उपयोग गरेर द्रुत आकलन प्रणाली प्रक्रिया तयार गर्ने	२०७९ चैत्र	गाउँपालिका		विपद् व्यवस्थापन शाखा
७	राहत वितरणका लागि सिफारिस फाराम लगायतका कागजात तयारी तथा अद्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष चैत्रसम्म	गाउँपालिका	१०० प्रति	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

८	प्रत्येक वडामा सामुदायिक खोज तथा उद्धार टोली गठन गर्ने	२०७९ चैत्र	वडा तहमा	हरेक वडामा एक	वडा विपद् व्यवस्थापन समिति
९	खोज तथा उद्धारका टोलीको लागि तालिम आयोजना गरी सामुदायिक प्रथम उद्धारक तयार गर्ने र परिचालन गर्ने प्रक्रिया निर्धारण गर्ने	प्रत्येक वर्ष बैशाख भित्र	वडा तहमा	हरेक वडामा एक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, खोज उद्दार विषयगत क्षेत्र
१०	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरू खरिद, भण्डारण, मर्मत र व्यवस्थापन गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	हरेक वडामा कम्तिमा एक सेट	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
११	खोज तथा उद्धारका लागि प्रयोग गर्न सकिने सवारी साधनहरू र एम्बुलेन्सहरूको सूची र सम्पर्क व्यक्तिको विवरण तयार गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	सबै वडामा	विपद् व्यवस्थापन शाखा
१२	आपत्कालीन अस्थायी आश्रयस्थलको लागि वडामा खुल्ला क्षेत्र पहिचान एवं नक्शांकन गरी स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन गर्ने	तत्काल सुरु गरी निरन्तर	आवश्यकता अनुसार	प्रत्येक वडामा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा समिति
१३	आपत्कालीन अवस्थामा आश्रय स्थलका रूपमा प्रयोग गर्ने स्थानको लागि चाहिने भौतिक पूर्वाधार र सेवाहरू निर्माण र विस्तार गर्ने	तत्काल सुरु गरी निरन्तर	आवश्यकता अनुसार	प्रत्येक वडामा कम्तिमा १	पूर्वाधार विकास शाखा, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति,
	प्रत्येक वडामा आपत्कालीन आश्रयस्थल तथा क्वारेन्टिन / आइसोलेसन सेन्टरमा प्रयोग गर्न सकिने सुरक्षित सामुदायिक भवनको पहिचान एवं निर्माण गर्ने	नियमित	वडा स्तरमा	प्रत्येक वडामा कम्तिमा १	पूर्वाधार विकास शाखा, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति,
१४	आपत्कालीन प्रयोजनको लागि सबै वडामा हेली प्याडको निर्माण गर्ने	आवश्यकता अनुसार	हरेक वडामा	७ वटा	पूर्वाधार विकास शाखा र सम्बन्धित वडा
१५	प्रत्येक सार्वजनिक, सरकारी र व्यावसायिक भवनमा आपत्कालीन निकासी मार्ग (Evacuation Route) र आपत्कालीन भेला हुने स्थान (Assembly Point) छुट्याई विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार	२०८० जेठ	सबै सम्बन्धित संस्थाहरु	आवश्यकता अनुसार	सम्बन्धित कार्यालय

	गर्ने, गराउने				
१६	बाढी/पहिरो, हावाहुरी, भूकम्प, चट्याङ, आगलागी आदि प्रकोपहरूबाट समुदायमा पर्नसक्ने असर र सोबाट बच्ने उपायहरूका बारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिकामा सञ्चालित एफ.एम, पत्रपत्रिका, माईकिङ आदि	गाउँपालिकाको प्रकोप पात्रो अनुसार नियमित	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा कार्यालय
१७	खोज तथा उद्धारलाई प्रभावकारी बनाउन प्रकोप (भूकम्प, आगलागी र पहिरो) मा आधारित कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने/गराउने	प्रत्येक वर्ष माघ र जेठमा	गाउँपालिका तथा वडामा	प्रमुख प्रकोपको लागि वर्षमा कम्तिमा एक एक पटक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
१८	स्थानीय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना गरेर जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रिय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको सूचना प्रणालीसँग जोड्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	निरन्तर	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
१९	विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि समुदायमा आधारित संस्थाहरु, स्थानीय गैर सरकारी संस्थाहरु, स्थायी प्रकृतिका उपभोक्ता समितिहरु र नागरिक संस्थाहरुबीच कार्यविधि बनाई सहकार्यको लागि संयन्त्र तयार गर्ने	२०७९ जेठ	गाउँपालिका क्षेत्र	१	गाउँ / वडा विपद् व्यवस्थापन समिति
२०	विपद्को समयमा आवश्यक पर्ने एम्बुलेन्स, शव बाहन आदिको सम्पर्क र चालकको फोन नं अध्यावधिक गर्ने	वर्षमा १ पटक	गाउँपालिका		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन शाखा
२१	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष बैशाख भित्र	गाउँपालिका	प्रत्येक वर्ष	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

३.१.२ खाद्य कृषि तथा जीविकोपार्जन विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	विपद्को अवस्थामा खाद्यान्न खरिद तथा आपूर्तिका लागि सम्भाव्य वा सुलीचौर तथा पोबाङमा रहेका व्यापारी पहिचान गर्ने साथै खाद्य संस्थानसँग समन्वय गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार वर्षको १ वा २ पटक	कृषि शाखा, विषयक्षेत्र

२	तयारी खानेकुराका लागि तत्काल खरिद गर्न सकिने गरी स्थानीय स्तरमा ठूला पसलहरू पहिचान गरी करार सम्झौता गर्ने	विपद्‌को सम्भावित समय अगावै	गाउँपालिका	कम्तिमा २ वटा ठूला पसल वा उद्योग	कृषि शाखा, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति
३	विपद्‌को समयमा खाद्य सामग्री वितरण गर्ने तौरतरिका-प्रक्रिया बारे विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू बीच छलफल तथा कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने	विपद्‌को सम्भावित समय अगावै	वडास्तर	कम्तिमा वर्षमा १ पटक	कृषि शाखा, विषयगत क्षेत्र
४	विपद्‌बाट हुने बाली तथा पशु क्षतिको लागि कार्यबिधि बनाइ आपत्कालीन बीमा कार्यक्रम संचालन गर्ने	२०८० जेठ	गाउँपालिका	१	गाउँ विपद् व्यवस्थापन समिति, कृषि शाखा
५	विपद् लेखाजोखा टोलीलाई खाद्य कृषि तथा जीविकोपार्जन क्षेत्रको विपद् सूचना संकलनको सम्बन्धी तालिम दिने	२०८० जेठ	गाउँपालिका		विपद् व्यवस्थापन शाखा, कृषि शाखा
६	विपद्‌को समयमा खाद्य सामग्री वितरण गर्ने तौरतरिका-प्रक्रिया बारे विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूबीच छलफल गरी कार्यविधि तयार गर्ने	प्रत्येक वर्ष जेठभित्र	वडास्तर	कम्तिमा १ पटक	विपद् व्यवस्थापन शाखा सबै विषयगत क्षेत्र

३.१.३ प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	गाउँपालिकाकामा रहेका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुको आपत्कालीन योजना तयार गर्ने गराउने	तत्काल	स्वास्थ्य संस्था	सबै स्वास्थ्य संस्था	गाउँ स्वास्थ्य शाखा
२	गाउँ पालिकाकामा सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आपत्कालीन प्राथमिक उपचार तथा स्वास्थ्य सेवाका लागि औषधिको बफर स्टक (Buffer Stock) राख्ने र औषधिको म्याद अनुसार पुनर्भरण योजना बनाउने	नियमित	वडा	स्वास्थ्य संस्था अनुसार	सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था
३	गाउँपालिका र वडा तहमा द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) गठन गर्ने	तत्काल	वडा	७	स्वास्थ्य शाखा
४	गाउँपालिका मातहत रहेका अस्पताल तथा स्वस्थ्य संस्थाहरूको सेवा, वेड क्षमता अध्यवधिक गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका	सबै स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्य शाखा
५	गाउँपालिकाका विभिन्न स्वास्थ्य संस्थामा रहेका स्वास्थ्य जनशक्तिको विवरण अद्यवधिक गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका	सबै स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्य शाखा

६	गाउँपालिकाको स्वस्थ्य संकट सम्बन्धी विवरण स्वास्थ्य पार्श्वचित्र र आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा अद्यावधिक गर्ने प्रवन्ध गर्ने	२०८० जेठ	गाउँपालिका	१	आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र
७	महामारीजन्य स्वास्थ्य संकटको समयमा गाउँपालिकाको सेवा सञ्चालन सम्बन्धि स्वास्थ्य प्रोटोकल तयार गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका	१	स्वास्थ्य शाखा
८	स्वास्थ्य संकट एवं महामारीको समयमा गाउँपालिकको स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि तयार गर्ने	२०७९ चैत्र	गाउँपालिका		स्वास्थ्य संस्थाहरु
९	विपद् तथा महामारीको समयमा जनस्वास्थ्य सेवा (पोषण, खोप, सुरक्षित मातृत्व, बाल स्वास्थ्य, परिवार नियोजन) उपलब्ध गराउने कार्यविधि तयार गर्ने	२०७९ चैत्र	गाउँपालिका		स्वास्थ्य शाखा
१०	महामारीजन्य स्वास्थ्य संकटको समयमा विद्यालय तथा शैक्षिक संस्था सञ्चालन सम्बन्धी प्रोटोकल तयार गरी विद्यालय सञ्चालनको प्रवन्ध गर्ने	२०७९ चैत्र	गाउँपालिका	सबै शिक्षालय	संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र
११	उपचारको लागि विरामी रेफर गर्नको लागि रेफरल पद्धति र रेफरल हस्पिटलको व्यवस्था गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका		स्वास्थ्य संस्थाहरु
१२	अग्रपंक्तिमा काम गर्ने स्वास्थ्य तथा सुरक्षा कर्मीको लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका सामग्रीहरूको प्रवन्ध गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका		स्वास्थ्य संस्थाहरु
१३	सबै कर्मचारीहरुलाई महामारी सुरक्षा प्रोटोकलको जानकारी गराउने	तत्काल	गाउँपालिका		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
१४	गाउँलिकामा बनाइएका आपत्कालीन आश्रयस्थलहरु महामारीको समयमा क्वरेन्टीन तथा आइसोलेसन केन्द्रको रूपमा संचालन गर्न सकिने गरी तयार गर्न सहयोग गर्ने				अस्थायी आश्रयस्थल तथा बन्दोवस्ती क्षेत्र पूर्वाधार विकास शाखा
१५	महामारीको समयमा सार्वजनिक यातायात सञ्चालन सम्बन्धी प्रोटोकल तयार गर्ने		गाउँपालिका		यातायात कम्पनी तथा व्यवसायी समित
१६	महामारीको समयमा आर्थिक क्षेत्र तथा बजार सञ्चालन सम्बन्धी प्रोटोकल तयार		गाउँपालिका		उद्योग वाणिज्य संघ

	गर्ने				
१७	स्वास्थ्य संकट तथा महामारी नियन्त्रण र व्यवस्थापन सम्बन्धि स्वस्थकर्मी सुरक्षाकर्मी र द्रुत प्रतिकार्य टोलीलाई तालिम दिने	२०७९ चैत्र	गाउँपालिका		स्वास्थ्य संस्थाहरु
१८	कोभिड-१९ महाव्याधी लगायत महामारी रोकथाम, नियन्त्रण र परीक्षण तथा उपचार सम्बन्धी जनचेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	नियमित	जोखिम युक्त बस्तीहरुमा	वर्षमा कम्तिमा ३ पटक	स्वास्थ्य शाखा
१९	विपद् पश्चात तत्काल आवश्यक पर्ने सामग्रीहरु भण्डारण गर्ने जस्तैः सेनिटरी प्याड, डिस्ट्रोई मसिन, स्वास्थ्य तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवाका औषधीहरु, अस्थाई शौचालय आदि	नियमित, गुणस्तर अनुसार	गाउँपालिका	३०० जनाको लागि	स्वास्थ्य शाखा,
२०	महामारीको समयमा जनस्वास्थ्य सेवा (पोषण, खोप, सुरक्षित मातृत्व, बाल स्वास्थ्य, परिवार नियोजन) उपलब्ध गराउने कार्यविधि तयार गर्ने	२०७९ चैत्र	गाउँपालिका	१	स्वास्थ्य शाखा
२१	विपद्को समयमा आवश्यक पर्ने एम्बुलेन्स, शव बाहन आदिको सम्पर्क र चालकको फोन नं अध्यावधिक गर्ने	वर्षमा १ पटक	गाउँपालिका		स्थानीय विपद् व्यवस्थापन शाखा
२२	यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्यका लागि न्युनतम प्रारम्भिक सेवाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको निम्ति संयोजक तथा समुदायलाई यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धता र सेवा पाईने ठाउँको जानकारी वा प्रचार प्रसार गर्ने	जेठ भित्र	वडास्तरमा	प्रत्येक वर्ष एक पटक	महिला, जेष्ठ नागरिक तथा बालबालिका शाखा, स्वास्थ्य संस्था
२३	स्थानीय स्वास्थ्य कर्मचारीलाई प्रजनन् स्वास्थ्यका लागि न्यूनतम प्रारम्भिक सेवा सामग्री (MISP) एवं यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सामग्री (SRH tool) को अभिमुखिकरण गर्ने	चैत्रभित्र	गाउँपालिका	प्रत्येक वर्ष एक पटक	स्वस्थ्य शाखा, महिला, जेष्ठ नागरिक तथा बालबलिका शाखा

३.१.४ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्धन विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	विपद्को समयमा खानेपानी शुद्धिकरणको लागि आवश्यक पर्ने क्लोरीन, पियुष जस्ता औषधिको उचित भण्डारण गर्ने।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	गाउँपालिका	५०० वटा वर्षमा कम्तिमा १ पटक	खानेपानी तथा सरसफा शाखा, विषयक्षेत्र
२	सरसफाइका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री तथा उपकरणहरू उपयुक्त ठाउँमा भण्डारण गर्ने ।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	गाउँपालिका	वर्षमा कम्तिमा १ पटक	खानेपानी तथा सरसफा शाखा, विषयक्षेत्र
३	खानेपानी ओसार्ने, जम्मा गर्ने र वितरण गर्ने साधनहरू मर्मत सम्भार गरी चालु अवस्थामा राख्ने।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	गाउँपालिका	वर्षमा कम्तिमा १ पटक	खानेपानी तथा सरसफाइ शाखा, विषयक्षेत्र
४	आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिने खानेपानीको श्रोतहरू पहिचान र संरक्षण गर्ने	निरन्तर	वडा तथा समुदायस्तरमा	हरेक प्रभावित वडाहरु	खानेपानी तथा सरसफाइ शाखा, पूर्वाधार विकास शाखा, वडा कार्यालय

५	विपद्को अवस्थामा खानेपानी प्रणाली सुधार गर्न आवश्यक सामग्री आपूर्तिका लागि सम्भाव्य व्यापारी पहिचान गर्ने साथै करार सम्झौता गर्ने	प्रकोप भन्दा अगाडी	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	खानेपानी तथा सरसफाइ शाखा
६	विपद् लेखाजोखा टोलीलाई खानेपानी सरसफाइ तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन क्षेत्रको विपद् सूचना संकलन सम्बन्धी तालिम दिने	प्रत्येक वर्ष बैसाखभित्र	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	विपद् व्यवस्थापन शाखा
७	आपत्कालीन आश्रयस्थल वा आश्रयस्थल बनाउन पहिचान गरिएका खुला क्षेत्रमा खानेपानी आपूर्तिको स्रोत र आवश्यक सामग्रीको प्रवन्ध गर्ने	नियमित	वडा तथा समुदायमा	आवश्यकता अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा, खानेपानी तथा सरसफाइ शाखा,
८	रेडियो टिभी, पत्रपत्रिका र सामाजिक मिडिया मार्फत सरसफाइ सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम प्रसारण गर्ने	नियमित	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	खानेपानी तथा सरसफाइ शाखा,
९	खानेपानी सरसफाइ तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क अध्यावधिक राख्ने	नियमित	गाउँपालिका		खानेपानी तथा सरसफाइ शाखा,

३.१.५ आपत्कालीन आश्रय र गैर-खाद्य सामग्री एवं बन्दोबस्ती विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	विपद् प्रभावितहरूको लागि अस्थायी आश्रय वा बासको व्यवस्था गर्न आवश्यक सामग्री तथा औजारहरूको बन्दोबस्त गर्ने	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	सबै वडामा	वडाको कुल जन सङ्ख्याको कम्तिमा १५ % जन सङ्ख्यालाई पुग्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस, पूर्वाधार विकास शाखा
२	सम्भावित आत्कालीन अवस्था आईपरेमा तुरून्त खरिद गर्न सकिने गरी अनुबन्ध करार गर्ने	आवश्यकता अनुसार	थोक विक्रेता/ खुद्राविक्रेता/ सहकारी	कम्तिमा २०० परिवारका लागि	गाउँपालिका खरिद शाखा
३	प्रत्येक वडामा अस्थायी आश्रय स्थल बनाउन सुविधायुक्त खुला क्षेत्रको व्यवस्थापन र संरक्षण गर्ने	निरन्तर	सबै वडामा	वडाको कुल जन सङ्ख्याको कम्तिमा १५	पूर्वाधार विकास शाखा र वडा विपद् व्यवस्थापन

				प्रतिशत जन सङ्ख्यालाई पुग्ने	समिति
४	गैर-खाद्य सामग्री सेटहरू भण्डारण गर्ने	निरन्तर	गाउँस्तर, गोदाम घरहरु	कम्तिमा १०० परिवारका लागि	गाउँपालिका, वडा कार्यायल नेपाल रेडक्रस सोसाईटी,
५	अस्थायी आश्रय वा आवास निर्माणको लागि स्थानीय सिकर्मी तथा डकर्मी पहिचान गरि टोली गठन गर्ने र दक्षता अभिबृद्धिका लागि तालिम दिने	मनसुन सुरु हुनु भन्दा अगाडी	वडास्तर	हरेक वडामा	पूर्वाधार विकास शाखा र वडा कार्यालय
६	पहिचान गरिएका खुल्ला स्थानमा अस्थायी आश्रयस्थलका लागि आवश्यक पूर्वाधार, खानेपानी, सरसफाइको प्रवन्ध तथा तत्काल टहरा बनाउन सक्ने व्यवस्था गर्ने	२०८० जेठ	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा
७	स्थानीय तहमा भएका हेभी इक्वीपमेन्ट, ढुवानीका साधनहरु तथा सवारी साधनहरुको लगत तयार गरी आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्न निजी क्षेत्रसँग सम्झौता गर्ने	२०८० जेठ	गाउँपालिका	१	विपद् व्यवस्थापन शाखा खरिद शाखा

३.१.६ संरक्षण तथा सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकको संरक्षणका तरिकाहरू बारे स्थानीय कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिलाई जानकारी तथा अभिमुखीकरण गर्ने	नियमित	वडास्तर	कम्तिमा १ पटक	महिला तथा बालबालिका शाखा
२	विपद्को समयमा अत्यावश्यक सेवाका लागि चाहिने सामग्रीहरू (जस्तैः डिग्निटि किट, किशोरी किट, व्हिल चियर, वैशाखी, यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सामग्रीको आदि) खरिद गरी भण्डारण गर्ने	नियमित	गाउँपालिका	३०० सेट	महिला तथा बालबालिका शाखा,
३	उमेर, शारीरिक र अपाङ्गताको अवस्था अनुसार गरिनुपर्ने सेवा सहयोगका लागि प्रोटोकल तयार गरी लागू गर्ने ।	तत्काल	गाउँपालिका	१ पटक	महिला तथा बालबालिका शाखा,
४	विद्यालयका शिक्षक र महिला स्वास्थ्य-स्वयंसेविकालाई आधारभूत मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी तालीम दिने र प्रत्येक वडामा ५ जना सामान्य परामर्शदाता तयार गर्ने	प्रत्येक वर्ष १ पटक	वडास्तर	हरेक विद्यालयबाट १ जना र हरेक वडाबाट ४ जना	शिक्षा र स्वास्थ्य शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी,

				महिला स्वास्थ्य-स्वयंसेविका	
५	विपद्को समयमा परिचालन हुने विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूलाई कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने/गराउने	जेठ भित्र	वडास्तरमा	प्रत्येक वर्ष एक पटक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
६	संरक्षण तथा लैंगिक हिंसामा काम गर्ने संस्था लगाएत अन्य संस्थासँग समन्वय गरेर स्थानीय समुदायलाई सचेतना कक्षा वा रेडियो/एफ.एम. मार्फत प्रचार प्रसार गर्ने	निरन्तर	वडास्तरमा		महिला, जेष्ठ नागरिक तथा बालबालिका शाखा
७	यौन हिंसाबाट प्रभावित हुनसक्ने हरुलाई मध्यनजर गर्दै चिकित्सा सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने	बैसाखभित्र	गाउँपालिका	प्रत्येक वर्ष एक पटक	महिला, जेष्ठ नागरिक तथा बालबालिका शाखा
८	यौन हिंसा प्रभावित व्यक्तिलाई बहुक्षेत्रगत सेवा उपलब्ध गराउन श्रोत जुटाउनको लागि समन्वय गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका	आवश्यकता अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, महिला, जेष्ठ नागरिकतथा बालबलिका शाखा

(नोटः डिग्निटि किटमा आवश्यक सामग्री र गुणस्तर राष्ट्रिय मापदण्ड बमोजिम हुनुपर्ने छ)

३.१.७ आपत्कालीन शिक्षा विषयक्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	भूकम्प, पहिरो, हावाहुरीले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गर्ने र संभावित क्षतिको आकलन गर्ने	वर्षको १ पटक	वडास्तरमा	सबै वडाका विद्यालय	शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने	२०८० जेठ	गाउँपालिका	सबै विद्यालय	शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय
३	विद्यालयहरूमा विपद् जोखिम लेखाजोखा गरी बृहत विद्यालय सुरक्षा कार्य योजना निर्माण गर्ने	२०८० जेठ	गाउँपालिका	सबै विद्यालय	शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय
४	सम्भावित विपद्बाट सुरक्षित हुने उपाय बारे विद्यालयहरूमा चेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने र एफ.एम. रेडियोबाट सन्देशमूलक कार्यक्रम प्रशारण गर्ने	नियमित	गाउँपालिका विद्यालयहरू	१ कार्यक्रम पाक्षिक रूपमा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय

५.	विद्यालयहरूमा भूकम्पीय तथा आगलागी सुरक्षा कृतिम घटना अभ्यास गर्ने	वर्षको १ पटक	विद्यालयहरू	सबै विद्यालय	शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय
६.	सबै विद्यालयमा आपत्कालीन बहिर्गमन मार्ग तथा भेला हुने सुरक्षित स्थान पहिचान गर्ने	२०८० जेठ		सबै वडाका विद्यालय	शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय
७	पहिरो प्रभावित हुने सक्ने १५ विद्यालयहरुमा प्राथमिक उपचार किट र खोज उद्धार किट तयारी अवस्थामा राख्ने	नियमित	विद्यालयहरू		शिक्षा शाखा तथा सम्बन्धित विद्यालय
८	विपद्का कारण पढाई हुन नसक्ने स्थितिको निम्ति आपत्कालीन शिक्षा योजना तयार गरी अस्थायी सिकाई केन्द्रको व्यवस्थापन गर्ने	२०८० जेठ	वडास्तरमा	सबै विद्यालय	शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय
९	वैकल्पिक सिकाई सञ्चालनका लागि कार्यविधि र सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने	२०८० जेठ	गाउँपालिका		शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय
१०	सबै विद्यालयहरूमा अस्थायी सिकाई केन्द्र सञ्चालनका लागि आवश्यक सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने प्रवन्ध गर्ने	२०८० जेठ	विद्यालयहरू	सबै विद्यालय	शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय
११	संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क अद्यावधिक गर्ने	नियमित	गाउँपालिका	सबै विद्यालय	शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय

३.१.८ शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान,	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	सुरक्षित स्थानमा आपत्कालीन प्रयोजनको लागि खानेपानी ट्याङ्की, तथा शौचालयको व्यवस्था गर्ने	निरन्तर	वडास्तरमा	सबै वडाहरूमा	पूर्वाधार विकास शाखा, वडा कार्यालय
२	जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजनाका आधारमा पूर्वाधार निर्माणका योजना तयार गर्ने	२०८० असोज	गाउँपालिका	१	पूर्वाधार विकास शाखा, गाउँपालिका
३	पूर्ण रूपमा भवन आचार संहिता कार्यान्वयन भएको सुनिश्चित गर्ने गराउने	नियमित	गाउँपालिका	१	पूर्वाधार विकास शाखा, गाउँपालिका
४	पहिचान गरिएका आपत्कालीन आश्रयस्थलमा अस्थायी आवास, सरसफाइ, खानेपानी, सडक र विजुलीको पूर्वाधार तयार गर्ने	नियमित	गाउँपालिका		पूर्वाधार विकास शाखा, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा

५	ग्रामीण सडक निर्माण जस्ता पूर्वाधार विकास गर्दा प्राविधिक र वातावरणीय अध्ययन अनुसार विपद् जोखिम नबढ्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने	नियमित	गाउँपालिका		पूर्वाधार विकास शाखा, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा
६	संरचना तथा पूर्वाधारको पुनर्निर्माण "अझ राम्रो अझ" बलियोको मान्यता अनुरूप गर्ने	नियमित	गाउँपालिका		पूर्वाधार विकास शाखा, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा
७	विपद्बाट अत्यावश्यक सेवाहरू (जस्तैः सडक, खानेपानी, विजुली आदि) अवरूद्ध भएमा उक्त सेवा सुचारू गर्नको लागि प्राविधिक टोली गठन तथा अभिमुखीकरण गर्ने	निरन्तर	वडास्तरमा	गाउँपालिकामा एक र वडामा एक एक	पूर्वाधार विकास शाखा, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा
८	सम्भावित विपद्बाट पूर्वाधार एवं आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा पर्ने क्षतिको शीघ्र मूल्याङ्कनको लागि लेखाजोखा टोलीलाई प्रशिक्षण दिने	प्रत्येक वर्ष	गाउँपालिका	एक पटक	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी

३.२ पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी योजनामा सही पूर्वानुमान र उपलब्ध समयको आधारमा पूर्वतयारीका कार्यहरू निर्धारण गर्नु पर्दछ। यसमा सामान्य सतर्क रहने देखि जोखिमयुक्त ठाउँमा रहेका समुदाय र स्थानान्तरण गर्न मिल्ने धन सम्पत्ति अस्थायी रूपमा सुरक्षित ठाउँमा सार्ने सम्मका क्रियाकलाप हुन सक्छन् । यस्तो योजना प्रकोपको प्रकृति, समय र संभावित प्रभावक्षेत्रको भरपर्दो आधिकारिक पूर्वसूचनाको आधारमा तत्काल तय गर्नु पर्ने पर्दछ। प्रकोप आउने समय सीमा नजिक हुन थालेपछि वा प्रकोपको पूर्वानुमान प्राप्त भएपछि गरिने क्रियाकलापहरूको योजना देहाय बमोजिम तर्जुमा गरिएको छ ।

३.२.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	वर्षा र आँधी/हावाहुरीको पूर्वानुमान सम्बन्धी जानकारी जल तथा मौसम विज्ञान विभाग (सिधै वा वेभपेज मार्फत), प्रदेश र जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रबाट आदानद प्रदान गर्ने	निरन्तर	गाउँपालिका स्तर	दिनमा कम्तिमा १ पटक	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र
२	बाढी/पहिरो, हावाहुरी र खराब मौसमको सूचना प्राप्त हुनासाथ गाउँ तथा समुदायलाई सतर्कता अपनाउन सूचना सम्प्रेषण गर्ने	पूर्वानुमान प्राप्त भए लगत्तै	गाउँ केन्द्रबाट समुदायसम्म पहुँच हुनेगरी	पूर्वानुमानको खवर पश्चात दिनमा कम्तिमा ३ पटक	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र
३	विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन निर्देशन गर्ने	पूर्वानुमान प्राप्त भए लगत्तै	गाउँपालिका	सूचना प्राप्त भएपछि कम्तिमा	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र,

				एक पटक र आवश्यकता अनुसार थप	
४	पूर्वानुमान अनुसार वडास्तरीय समितिलाई जानकारी गराई विपद् सम्मुख समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सार्ने व्यवस्था मिलाउने ।	पूर्वानुमान प्राप्त भए पश्चात लगत्तै	गाउँपालिका स्तर	जोखिममा रहेका सबै समुदाय	स्थानीय तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र
५	खोज तथा उद्धार टोली र क्षतिको विवरण सङ्कलन टोलीलाई तयारी अवस्थामा राख्ने ।	पूर्वानुमान प्राप्त भए पश्चात लगत्तै	गाउँपालिका स्तर तथा वडा स्तर	वडास्तरमा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा कार्यालय

३.२.२ खाद्य कृषि तथा जीविकोपार्जन विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	खाद्य तथा कृषि विषयक्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सूचना प्राप्त भएपछि एक पटक र आवश्यकता अनुसार थप	कृषि शाखा, विषयक्षेत्र
२	भण्डारण वा स्थानीय ब्यापारीसँग करार सम्झौता गरिएको खाद्य सामग्रीहरूको अवस्था निरिक्षण गरी अद्यावधिक गर्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सूचना प्राप्त भएपछि एक पटक	कृषि शाखा
३	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा खाद्य सामग्रीहरू ढुवानीका लागि आवश्यक श्रोत साधन तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सूचना प्राप्त भएपछि आवश्यकता अनुसार	कृषि शाखा, विषयक्षेत्र

३.२.३ प्राथमिक उपचार स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	प्राथमिक उपचार स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक समन्वय बैठक बस्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात तत्काल	गाउँपालिका स्तर	सूचना प्राप्त भएपछि १ पटक र आवश्यकता अनुसार थप	स्वास्थ्य शाखा
२	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने औषधी तथा उपकरण निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सम्भावित प्रकोपको प्रकृति अनुसार	स्वास्थ्य शाखा
३	प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवाको लागि आवश्यक जनशक्ति तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सम्भावित प्रकोपको प्रकृति अनुसार	स्वास्थ्य शाखा

४	अग्रपंतिमा काम गर्ने स्वास्थ्य तथा सुरक्षा कर्मीको लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका सामग्रीहरूको प्रवन्ध गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका	सवै स्वा.संस्था	गाउँपालिका
५	सबै कर्मचारीहरुलाई सुरक्षा प्रोटोकलको जानकारी गराउने	तत्काल	गाउँपालिका	आवश्यकतानुसार	गाउँ विपद् व्यवस्थापन समिति
६	स्वास्थ्य संकट तथा महामारी नियन्त्रण र व्यवस्थापन सम्बन्धि स्वस्थ्यकर्मी सुरक्षाकर्मी र द्रुत प्रतिकार्य टोली परिचालन गर्ने	२०७९ चैत्र	गाउँपालिका	आवश्यकतानुसार	स्वास्थ्य संस्थाहरु
७	SRH tool को बारेमा जानकारी दिने र उक्त सामग्री भण्डारण गर्ने	निरन्तर	पालिका स्तरमा	मुख्य प्रकोपको सम्भावित समय अगाडी कम्तिमा १ पटक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, महिला, जेष्ठ नागरिकतथा बालबालिका शाखा
८	स्थानीय स्वास्थ्य कर्मचारीलाई प्रजनन् स्वास्थ्यका लागि न्यूनतम प्रारम्भिक सेवा सामग्री (MISP) को अभिमुखिकरण गर्ने	निरन्तर	पालिका स्तरमा	मुख्य प्रकोपको सम्भावित समय अगाडी कम्तिमा १ पटक	महिला, जेष्ठ नागरिक तथा बालबालिका शाखा

३.२.४ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयक्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सूचना प्राप्त भएपछि १ पटक र आवश्यकता अनुसार	सामाजिक विकास शाखा
२	खानेपानी शुद्धिकरणका लागि क्लोरिन, पियुष जस्ता औषधि तथा प्रविधिको निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा
३	सरसफाइका लागि परिचालन हुनु पर्ने जनशक्ति र उपकरणहरू तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	सामाजिक विकास शाखा

३.२.५ आपत्कालीन आश्रय गैर खाद्य सामग्री एवं बन्दोबस्ती क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	आपत्कालीन आश्रय र गैर-खाद्य सामग्री विषयक्षेत्रको समन्वयात्मक बैठक बस्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सूचना प्राप्त भएपछि १ पटक र आवश्यकता अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
२	आपत्कालीन आश्रय स्थलको निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	तत्कालै	वडास्तर	सम्भावित प्रकोप अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, वडास्तरीय समिति

३	अस्थायी आश्रय वा आवास निर्माणका लागि आवश्यक जनशक्ति, सामग्री तथा औजारहरू निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

३.२.६ संरक्षण तथा सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	संरक्षण तथा सूरक्षा विषयक्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सूचना प्राप्त भएपछि १ पटक र आवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा,
२	विपद्जन्य घटनाबाट प्रभावितलाई परामर्श सेवा दिन परामर्श टोली तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, शिक्षा शाखा, विषयक्षेत्र
३	विपद् प्रभावित क्षेत्र वा शिविर सञ्चालन भएको स्थानमा आवश्यक पर्ने डिग्निटी किट, किशोरी किट, स्यानिटरी प्याड, ह्विल चियर, वैशाखी, लौरी आदि लगायतका सरसामानहरूको निरिक्षण गरी तैयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा
४	यौन हिंसाबाट प्रभावित हुनसक्ने हरुलाई मध्यनजर गर्दै चिकित्सा समग्री तयारी अवस्थामा राख्ने	निरन्तर	पालिका स्तरमा	मुख्य प्रकोपको सम्भावित समय अगाडी कम्तिमा १ पटक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, महिला, जेष्ठ नागरिक तथा बालबालिका शाखा
५	यौन हिंसा प्रभावित व्यक्तिलाई बहुक्षेत्रगत सेवा उपलब्ध गराउने तथा श्रोत जुटाउनको लागि समन्वय गर्ने	निरन्तर	पालिका स्तरमा	मुख्य प्रकोपको सम्भावित समय अगाडी कम्तिमा १ पटक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, महिला, जेष्ठ नागरिक तथा बालबालिका शाखा

३.२.७ आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	आपत्कालीन शिक्षा विषयक्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सूचना प्राप्त भएपछि १ पटक र आवश्यकता अनुसार	शिक्षा शाखा र विषयक्षेत्र
२	प्रभावित हुन सक्ने विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने	समन्वयात्मक बैठक पश्चात	विद्यालयस्तरमा	सम्भावित प्रकोप अनुसार	शिक्षा शाखा

३	विपद्को समयमा अपनाउनुपर्ने सावधानी र सूरक्षाका उपाय तथा अनुशासनका बारेमा विद्यार्थीलाई सचेत गर्ने	तत्काल	विद्यालय स्तरमा	सम्भावित प्रकोपको सिजन अनुसार	शिक्षा शाखा तथा सम्बन्धित विद्यालय
४	विपद्को समयमा पठनपाठन निरन्तर गर्न आवश्यक तयारी गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका स्तर	सम्भावित प्रकोप अनुसार	शिक्षा शाखा तथा सम्बन्धित विद्यालय

३.२.८ शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	शीघ्र पुनर्लाभ विषयक्षेत्रको समन्वय बैठक बस्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सूचना प्राप्त भएपछि एक पटक र आवश्यकता अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,, पूर्वाधार विकास शाखा
२	अत्यावश्यक सेवा सुचारू गर्नका लागि आवश्यक जनशक्ति, भण्डारण गरिएका सामग्री तथा उपकरणहरू निरिक्षण गरी र तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा, सामाजिक विकास शाखा
३	सर्वेक्षण टोलीमा समावेश हुने व्यक्तिलाई तयारी अवस्थामा रहन अनुरोध गर्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	गाउँपालिका स्तर	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

३.३ आपत्कालीन प्रतिकार्य (कार्यविधि) योजना

आपत्कालीन प्रतिकार्य योजनामा विपद्को समय र विपद् पश्चात् तुरुन्तै चाल्नुपर्ने खोज, उद्धार, उपचार एवम् जोखिम क्षेत्रबाट प्रभावितहरूलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण, राहत वितरणका र विपद् लेखाजोखा तथा सूचना व्यवस्थापन र संप्रेषणका क्रियाकलापहरू सहित प्रत्येक विषयगत क्षेत्र परिचालनको समय तालिका सहितको कार्यविधि समावेश गरिएको छ । प्रतिकार्यको लागि देहाय बमोजिमका विषयगत क्षेत्रका क्रियाकलापहरू तर्जुमा गरिएको छ ।

३.३.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	तुरुन्तै विपद्को घटना हुनसक्ने वा विपद्को घटना हुने वित्तिकै स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आकस्मिक बैठक बसी हरेक विषयगत क्षेत्रलाई तयारी अवस्थामा रहन निर्देशन दिने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	समग्र व्यवस्थापन सूचना खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बस्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	४	खोज उद्धार र सुरक्षाको लागि उद्धारकर्मी, सुरक्षाकर्मी परिचालन गर्ने	सुरक्षा निकाय
	५	खोज तथा उद्धारका लागि आवश्यक सामग्री र यातायातको बन्दोबस्त गर्ने	बन्दोबस्ती विषय क्षेत्र
	६	घाइतेहरूको शीघ्र उद्धार गर्ने र बेपत्ताहरूको खोजी कार्यलाई तीब्रता दिने	सुरक्षा निकाय
	७	सम्भावित जोखिम क्षेत्रका समुदायको सुरक्षित स्थानान्तरण गर्ने	सुरक्षा निकाय, वडा समिति
	८	घाइतेहरूको तत्काल प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक समन्वय गर्ने	प्राथमिक उपचार विषयगत क्षेत्र
	९	मृतकहरूको पहिचान गरी मुचुल्का गरेर शव आफन्त जिम्मा लगाउने	सुरक्षा निकाय, वडा समिति
२४ घण्टा देखि ७ दिन	१०	खोज उद्धार कार्यलाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिने	सुरक्षा निकाय
	११	२४ घण्टाको कामको समीक्षा गरी थप खोज उद्धार कार्य अघि बढाउने	सुरक्षा निकाय
	१२	प्रभावितहरूको व्यक्तिगत सम्पत्ति तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको सुरक्षाको लागि सुरक्षाकर्मी परिचालन गर्ने	सुरक्षा निकाय
	१३	आवश्यकता अनुसार शव व्यवस्थापन कार्यलाई निरन्तरता दिने	सुरक्षा निकाय
	१४	बहु क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गर्नको लागि सबै विषयगत क्षेत्रलाई समन्वय तथा परिचालन गर्ने	सुरक्षा निकाय, सबै विषयगत क्षेत्रहरू
	१५	विपद्को घटनाको प्रकृति हेरी आवश्यकता अनुसार जिल्ला प्रदेश तथा सङ्घीय सरकारसँग समन्वय गर्ने	सुरक्षा निकाय

७ दिनदेखि १ महिना	१६	आवश्यकता अनुसार खोज उद्धार कार्यलाई निरन्तरता दिने	सुरक्षा निकाय
	१७	विपदमा हराएका वा नष्ट भएका अत्यावश्यक दस्तावेजहरुको लगत सङ्कलन गर्ने	सुरक्षा निकाय, वडा समिति
	१८	हराएका वा नष्ट भएका कागजातहरूको पुनर्निर्माण तत्काल गर्ने	वडा कार्यालय
	१९	विषय क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखाको आधारमा विपद्बाट भएको क्षतिको लागि पुनर्स्थापना योजना तयार गर्न समन्वय गर्ने	सबै विषयगत क्षेत्र
	२०	विपद् पश्चातको आवश्यकता लेखाजोखाको आधारमा गाउँपालिकाको पुनर्निमाण योजना तयार गर्न समन्वय गर्ने	सबै विषयगत क्षेत्र

३.३.२ खाद्य कृषि तथा जीविकोपार्जन विषयगत क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बोलाउने र अवस्था विश्लेषण गर्ने, प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्याको आकलन गरी आवश्यक खाद्य सामग्रीको प्रवन्ध गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	विस्थापित तथा प्रभावितहरूलाई तत्काल स्वच्छ र सुरक्षित पिउने पानी उपलब्ध गराउने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र
	३	विस्थापित तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा रहेका सबै परिवारको लागि तत्काल खान मिल्ने खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
२४ घण्टा देखि ७ दिन	४	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Need Assessment-IRNA) आधारमा अवस्था हेरी आगामी एक महिनाको लागि खाद्य आवश्यकताको आकलन गर्ने	विपद् लेखाजोखा टोली
	५	थप खाद्य सामग्री आवश्यक भएमा स्थानीय तहमा क्रियाशील मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकायहरूसँग समन्वय तथा अनुरोध गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	६	विस्थापित तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा रहेका सबै परिवारको लागि आवश्यकता एवं न्यूनतम् मापदण्ड बमोजिम खाद्य उपलब्ध गराउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
७	७	विस्थापित तथा प्रभावितहरुलाई खाद्य सामग्री आवश्यकता अनुसार खाद्य सामग्री निरन्तर उपलब्ध गराउने	

दिन देखि १ महिना	८	खाद्य सामग्री वितरणमा आईपरेका समस्या तथा चुनौतीहरूको विषयमा विषयक्षेत्रको समिक्षा बैठक गर्ने र निष्कर्ष सहितको प्रतिवेदन स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने	

३.३.३ प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	घाइतेको खोज उद्धारसँगै प्राथमिक उपचारका लागि प्राथमिक उपचार टोली परिचालन गर्ने	खोज उद्धार कार्यदल
	३	संकटग्रस्त क्षेत्रमा तत्काल प्रतिकार्यको लागि द्रुत प्रतिकार्य टोली (Rapid Response Team - RRT) परिचालन गर्ने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र
	४	स्वास्थ्य संकटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरिएको क्षेत्र एवम् अवधिमा स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रोटोकल पूर्ण रूपमा पालना गर्ने / गराउने	सुरक्षा निकाय
	५	उच्च संक्रामक महामारी फैलिएको अवस्थामा गाउँपालिका प्रवेश गर्ने नाकाहरुमा कडाई गरी स्क्रिनिङ र क्वारेन्टिनको व्यवस्था गर्ने	सुरक्षा निकाय
	६	संक्रमितको कन्ट्र्याक ट्रेसिङ् परीक्षण गरी आइसोलेसन र उपचारको प्रवन्ध गर्ने	स्वास्थ्य संस्थाहरु
	७	अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाहरू नियमित निसंक्रमित गर्ने	स्वास्थ्य संस्थाहरु
	८	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा प्राथमिक उपचार डेस्क स्थापना गरी सेवा सञ्चालन गर्ने	बन्दोबस्ती विषयगत क्षेत्र
	९	गम्भीर अवस्थाका घाइतेहरूलाई थप उपचारको लागि जिल्ला तथा प्रदेश अस्पतालमा रिफर गर्ने	विपद् व्यवस्थापन समिति
	१०	दीर्घ रोगीहरू पहिचान गरी उनीहरूको लागि औषधि तथा उपचार सेवा उपलब्ध गराउने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
२४ घण्टा देखि ७ दिन	११	मापदण्ड अनुसार शुद्ध पिउने पानी र प्रभावितहरूको अवस्था अनुसार पोषणयुक्त खानाको सुनिश्चतता गर्ने	खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र
	१२	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा प्रजनन स्वास्थ्यका लागि न्यूनतम प्रारम्भिक सेवा (MISP) कार्यान्वयन गर्ने	स्वास्थ्य संस्थाहरु
	१३	संक्रमणजन्य महामारीका समयमा अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाहरू नियमित निसंक्रमित गर्ने	
	१४	विपद् प्रभावित क्षेत्र तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा नियमित औषधि उपचारका साथसाथै गर्भवती जाँच, सुत्केरी र परिवार नियोजन सेवालाई निरन्तरता दिने	बन्दोबस्ती विषयगत क्षेत्र

	१५	गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने तथा पोषणयुक्त खानेकुरा वितरणको व्यवस्था मिलाउन खाद्य तथा पोषण क्षेत्रलाई सिफारिस गर्ने	
	१६	प्रभावित क्षेत्रमा अति जोखिमपूर्ण समुहको पहिचान गर्ने र पहिचान गरिएका अति जोखिम पूर्ण समुहलाई बिशेष निगरानी तथा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने	
	१७	उच्च संक्रामक महामारी फैलिएको अवस्थामा गाउँपालिका प्रवेश गर्ने नाकाहरुमा कडाई गरी स्क्रिनिङ र क्वारेन्टिनको व्यवस्था गर्ने	सुरक्षा निकाय
	१८	मनोसामाजिक परामर्श सेवा सञ्चालनलाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र
	१९	अस्थायी आश्रयस्थल तथा प्रभावित समुदायमा महामारीजन्य विपद् फैलिन नदिन थोकथामका उपायहरू अपनाउने	खानेपानी तथा सरसफाइ विषयगत क्षेत्र
	२०	स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको विषयगत आवश्यकता लेखाजोखा गरी पुनर्स्थापन योजना तयार गर्ने	विपद् लेखाजोखा तथा सूचना समन्वय विषयगत क्षेत्र
७ दिन देखि १ महिना	२१	आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य उपचार र सेवा प्रवाहलाई निरन्तरता दिने	स्वास्थ्य संस्थाहरू
	२२	जनस्वास्थ्य (पोषण, खोप, सुरक्षित मातृत्व, बाल स्वास्थ्य, परिवार नियोजन) सेवा सुरक्षित तरीकाले नियमित संचालन गर्ने प्रवन्ध मिलाउने	स्वास्थ्य संस्थाहरू
	२३	स्वास्थ्य संकट नियन्त्रण तथा सुरक्षा सम्बन्धी सन्देशमूलक सामग्रीहरू निमित प्रसारण गर्ने	सञ्चार माध्यम
	२४	थप महामारी फैलिन नदिन रोकथामका उपायहरू निरन्तर गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाइ विषयगत क्षेत्र
	२५	स्वास्थ्य क्षेत्रको विपद् पछिको आवश्यकताको लेखाजोखा गरी पुनर्निमाण योजना तयार गर्ने	पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र

३.३.४ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	खानेपानी सरसफाइ तथा स्वस्थता प्रवर्द्धन विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा सुरक्षित शुद्ध पिउने पानी तथा सरसफाइको लागि मापदण्ड अनुसारको आवश्यक पानी उपलब्ध गराउने प्रवन्ध गर्ने	अस्थायी आश्रय स्थल तथा राहत व्यवस्थापन क्षेत्र
२४ घण्टा देखि	३	खानेपानी तथा सरसफाइ आवश्यकताको आकलन गर्ने	विपद् लेखाजोखा क्षेत्र
		पियुस, क्लोरीन जस्ता खानेपानी शुद्धिकरणका औषधी तथा व्यक्तिगत सरसफाईका लागि हाईजिन किट वितरण	

७ दिन		गर्ने	
	४	सरसफाइ तथा स्वच्छता कायम गर्न चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	
	५	आस्थायी आश्रय स्थलमा सरसफाइका अस्थायी संरचनाहरू तयार गर्ने	अस्थायी आश्रय स्थल तथा राहत व्यवस्थापन क्षेत्र
	६	प्रभावित समुदायमा सामान्य क्षति भएका खानेपानी तथा सरसफाइका संरचनाहरू तत्काल मर्मत गर्ने	पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र
	७	खानेपानी शुद्धीकरणका विधिहरू समुदायलाई जानकारी गराउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	८	अस्थायी आश्रयस्थलको फोहोर मैला व्यवस्थापनको प्रवन्ध गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	९	अस्थायी आश्रयस्थलमा नियमित स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाइ शिक्षा प्रवर्द्धन गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१०	खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको पुनर्स्थापन योजना तयार गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	११	अस्थायी आश्रय स्थलमा मापदण्ड अनुसारको खानेपानी र सरसफाइको प्रवन्ध नियमित गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
७ दिन देखि १ महिना	१२	आवश्यकता अनुसार अस्थायी आश्रय स्थलमा खानेपानी र सरसफाइको प्रवन्ध नियमित गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१३	खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको क्षेत्रगत आवश्यकताको लेखाजोखा गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	१४	अस्थायी सिकाई केन्द्रहरूमा खानेपानी र सरसफाइको प्रवन्ध गर्ने	संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र
	१५	विपद् पछिको क्षेत्रगत आवश्यकताका आधारमा खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रको पुनर्निर्माण योजना तयार गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र

३.३.५ आपत्कालीन आश्रय र गैर खाद्य सामग्री एवं बन्दोबस्ती विषयगत क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	अस्थायी आश्रय स्थल तथा गैर खाद्य सामग्री र राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बोलाउने र अवस्था विश्लेषण गर्ने, प्रभावित हुनसक्ने जनसंख्यको आकलन गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	विस्थापितहरूको लागि तत्काल अस्थायी बसोबासको प्रवन्ध गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	३	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाको लागि आवश्यक बन्दोबस्त गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र

	४	उद्धारकर्मी, स्वास्थ्यकर्मी तथा घाइतेहरुको ओसार पसार र राहत सामग्रीको ओसार पसार गर्नको लागि यातायातका साधनहरुको प्रवन्ध गर्ने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र
	५	विपद् प्रभावितहरूलाई गर्मीको समयमा झुल र जाडोको समयमा न्यानो कपडाको प्रवन्ध गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
२४ घण्टा देखि ७ दिन	६	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Need Assessment-IRNA) आधारमा आगामी एक महिनाको लागि गैर खाद्य तथा बसोबासको आवश्यकताको आकलन गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	७	प्रभावितहरूको लागि अस्थायी आश्रय स्थलमा बसोबासको प्रवन्ध गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	८	आश्रय स्थलमा शौचालय, खानेपानी, सरसफाइ तथा औषधि उपचारको लागि अन्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने	खानेपानी सरसफाई र स्वास्थ्य विषयगत क्षेत्र
	९	विस्थापित तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा रहेका सबै परिवारको लागि खाना पकाउने भाँडाकुँडा र ओढ्ने ओछ्याउने सामग्री उपलब्ध गराउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१०	अपांगता भएका व्यक्ति एकल महिला र पुरुषका लागि उपयुक्त आश्रय स्थलको प्रवन्ध गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र
	११	विपद्को कारण आघातमा रहेका व्यक्तिहरूलाई आश्रयस्थलमा नै मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गर्ने प्रवन्ध गर्ने	संरक्षण विषयगत क्षेत्र
	१२	अस्थायी आश्रयस्थलमा बालबालिकालाई खेल्ने ठाउँको प्रवन्ध गर्ने	संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र
७ दिन देखि १ महिना	१३	आवश्यकता अनुसार विस्थापितहरुलाई घर फर्किने वातावरण तयार गरी घर फर्काउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१४	भौतिक संरचना पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक काठ सहुलियत दरमा उपलब्ध गराउन सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहसँग समन्वय गर्ने	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति
	१५	अस्थायी आश्रयस्थलमा रहेका बालबालिकाको सिकाई निरन्तरताको लागि गाउँपालिकाको शिक्षा शाखा र शिक्षा विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने	संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र
	१६	विपद् पश्चातको आवश्यकता लेखाजोखाको लागि आवश्यक बन्दोबस्त मिलाउने	विपद् लेखाजोखा तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र

३.३.६ संरक्षण तथा सुरक्षा विषयगत क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	संरक्षण तथा सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	आवश्यकता अनुसार प्रभावितहरूलाई मनोसाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
	३	विपद्का कारण हराएका वा छुट्टिएका बालबालिकाहरुलाई अभिभावकसँग पुनर्मिलन गराउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

	४	प्रभावित महिला बालबालिका अपांगता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई संरक्षण दिने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	५	विपद्को घटनाबाट मानसिक रूपमा प्रभावित व्यक्ति र परिवारका सदस्य गुमाएका व्यक्तिहरूलाई परिस्थितीको आकलन गरी मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	६	नेपाल प्रहरी र स्थानीय सामाजिक संस्थाहरूवीच संयन्त्र तयार गरी बाहिरबाट आउने व्यक्तिहरूमाथि निगरानी राख्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	७	विपद् प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा सामाजिक र लैंगिक विभेद नभएको सुनिश्चित गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	८	मानव बेचबिखन, ओसारपसार र अपहरण जोखिम न्यूनीकरणका लागि गाउँपालिकाको सिमा नाकाहरूमा नागरिक सुरक्षा चेक पोष्ट स्थापना गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	९	पहिचान भएका आवश्यकता बमोजिम गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकलाई सहयोग गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१०	गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको दैनिक सूची तयार गरी सामग्री जुटाउने र वितरण गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	११	विशिष्ट आवश्यकता अनुसारका सामग्री जस्तैः डिग्निटी किट वितरण गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१२	अस्थाई सिकाई केन्द्रहरूमा छात्रा विद्यार्थीहरूमाथि हुन सक्ने हिंसा रोक्नका लागि सुरक्षा संयन्त्र निर्माण गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१३	विपद् प्रभावित समुदाय वा अस्थायी आश्रयस्थलमा महिला तथा किशोरीमाथि हुने हिंसाका गतिविधिलाई निगरानी राख्ने र विशेष संरक्षणको व्यवस्था मिलाउने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	१४	बालबालिकाका लागि मनोरन्जनात्मक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१५	विपद् पछिको आवश्यकता लेखाजोखा गरी संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रको पुनर्निर्माण योजना तयार गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

३.३.७ शिक्षा विषयगत क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	शिक्षा विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	अवस्था अनुसार आपत्कालीन प्रतिकार्यको लागि विद्यालय बन्द गर्नु पर्ने भएमा बन्द गर्न स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सिफारिस गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	३	विद्यालयको क्षति तथा शिक्षक विद्यार्थीको अवस्थाको आकलन गरी खोज उद्धारमा सहयोग गर्ने	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
२४ घण्टा	४	शिक्षा क्षेत्रमा भएको क्षतिको प्रारम्भिक विवरण संकलन गरी आवश्यकता आकलन गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

देखि ७ दिन	५	विपद्का कारण हराएका वा छुट्टिएका बालबालिकाहरुलाई अभिभावकसँग पुनर्मिलन गराउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	६	शिक्षा क्षेत्रमा भएको क्षतिको प्रारम्भिक विवरण संकलन गरी आवश्यकता आकलन गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	७	सिकाई निरन्तरताको कार्ययोजना क्रियाशील गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	८	तत्काल विद्यालय सञ्चालन हुन नसक्ने अवस्थामा अस्थायी सिकाई केन्द्र स्थापना गरी सिकाई सुचारु गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	९	अस्थायी सिकाई केन्द्र पनि सञ्चालन हुन नसक्ने अवस्थामा वैकल्पिक विधिबाट सिकाई सुचारू गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१०	शिक्षकहरूका लागि आपत्कालीन शिक्षा सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यशाला सञ्चालन गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
७ दिन देखि १ महिना	११	बालबालिकाहरूलाई विद्यालय फर्कने वातावरण बनाउन अभिभावकहरूसँग समुदायमा छलफल गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१३	विपद् प्रभावित विद्यार्थीहरूको लागि अवस्था र आवश्यकता अनुसार विद्यालय पोशाक, पाठ्यपुष्तक र स्टेसनरी सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१४	विद्यालय आउने जाने बाटोहरू भत्किएको बिग्रिएको भए मर्मत गराउने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१५	बालबालिकाका लागि मनोरन्जनात्मक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१६	गम्भीर प्रकृतिको अवस्था बाहेक सामान्यत विपद्को घटना भएको ७ दिन सम्ममा सिकाई सुचारू गर्ने प्रवन्ध गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१७	विपद् पछिको आवश्यकता लेखाजोखा गरी शिक्षा क्षेत्रको पुनर्निर्माण योजना तयार गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

३.३.८ शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	जीविकोपार्जन, पुनर्स्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको वारे छलफल गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	विपदबाट क्षति भएका सडक संचार तथा विद्युत पूर्वाधार सूचारू गर्न पहल गर्ने	राहत व्यवस्थापन क्षेत्र
२४ घण्टा देखि ७ दिन	३	पुनर्स्थापनाका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरूको आवश्यकता लेखाजोखा गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	४	अस्थायी आश्रयस्थलमा आधारभूत अस्थायी पूर्वाधार निर्माण गर्ने	आश्रयस्थल तथा राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	५	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (IRA) को आधारमा तत्कालको लागि प्राथमिकता तय गर्ने.	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	६	आफ्नो घर फर्कन चाहने विस्थापितहरूलाई समुदायमा पुनर्स्थापित गर्ने प्रक्रिया तय गरि पुनर्स्थापित गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र

७ दिन देखि १ महिना	७	क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखाको आधारमा क्षेत्रगत पुनर्स्थापन योजना तयार गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	८	सामान्य क्षति भएका पूर्वाधार तथा संरचनाहरूको मर्मत सम्भार गरी सेवा सुचारू गर्ने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति
	९	विपद् पछिको आवश्यकताको लेखाजोखाको आधारमा गाउँपालिकाको पुनर्निमाण योजना तयार गर्ने	विपद् लेखाजोखा विषयगत क्षेत्र
	१०	पुनर्निमाण नसकिएसम्म पुनर्निमाणको कामलाई निरन्तरता दिने	गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति

परिच्छेद चारः बन्दोबस्तीका सामग्रीको उपलब्धता तथा आवश्यकता लेखाजोखा

४.१ स्रोत साधनको विद्यमान उपलब्धता र आवश्यकता

बन्दोबस्तीका सामग्रीहरुको उपलब्धताको लेखाजोखा विषयक्षेत्रका आधारमा गरिएको छ।यस गाउँपालिकामा विपद्जन्य घटनाहरुमा सम्बन्धित विषयक्षेत्र अन्तर्गत उपलब्ध श्रोत साधन तथा सामग्रीहरुको विद्यमान अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ र विद्यमान स्रोत साधनका अतिरिक्त विपद् प्रतिकार्यका लागि विषयक्षेत्रहरूलाई आवश्यक पर्ने थप स्रोत, साधन र उपकरणको विवरण तथा सोको अनुमानित लागत देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४.१: बन्दोबस्ती सामग्रीहरूको उपलब्धता र आवश्यकता लेखाजोखा

क्र स	सामानको विवरण	इकाई	परिमाण
१	एम्बुलेन्स	वटा	नभएको
२	डोजर/एक्साभेटर	वटा	१
३	लोडर		नभएको
४	क्रेन		नभएको
५	पानी टंकी		नभएको
६	डोरी	थान	२०
७	लाइफ ज्याकेट		नभएको
८	भर्याङ		नभएको
९	वाटर रेस्क्यु हेलमेट		२०
१०	तार जाली		नभएको
११	किट बक्स		नभएको
१२	डुंगा वा वोट		नभएको
१३	पाल		नभएको
१४	त्रिपाल		४०
१५	तारपोलिन		नभएको
१६	आश्रय स्थल		नभएको

४.२ विपद प्रतिकार्यका लागि दक्ष जनशक्ति

यस गाउँपालिकामा विपद्जन्य घटनामा सबै विषयक्षेत्रका सदस्यहरू र स्थानीय समुदायहरू प्रतिकार्यका लागि परिचालित हुनेछन् ।

जनशक्तिको प्रकार	जनशक्तिको प्रकार	कैफियत
खोज तथा उद्धार	नभएको	
CADRE तालिम प्राप्त जनशक्ति		
प्राथमिक उपचार	२० जना स्वास्थ्यकर्मी	
शव व्यवस्थापन सम्बन्धी विशिष्ट ज्ञान भएका व्यक्तिहरू	नभएको	
सवारी चालक (एम्बुलेन्स, शव बाहन, हेवी ईक्विमेन्ट चलाउन सक्ने) जनशक्ति,	नभएको	

जनशक्ति सम्बन्धी विवरण हेरफेर भईरहने हुँदा सबै विषयक्षेत्रले विपद् प्रतिकार्यका लागि विद्यमान जनशक्तिको तथ्याङ्क नियमित रूपमा अद्यावधिक गरी एकीकृत अभिलेख राख्ने प्रयोजनका लागि विपद् व्यवस्थापन शाखामा पठाउनु पर्नेछ ।

४.३ क्षमता विकास रणनीति र योजना

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि दक्ष स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाहरूको सहयोगमा देहायका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ:

क्र.सं.	क्षमता विकास क्रियाकलापहरु	जिम्मेवारी	समयतालिका
१	विषयक्षेत्रका जनशक्तिलाई उक्त क्षेत्रसँग सम्बन्धित विषयमा अभिमुखिकरण, तालिम र अभ्यासको व्यवस्था गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद् व्यवस्थापन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
२	वडास्तरका विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखिकरण, तालिम प्रदान गर्ने।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	विपद् व्यवस्थापन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
३	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न क्षमता विकास गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आगामी आ. व. योजना तर्जुमा प्रक्रिया शुरु हुनु भन्दा अगावै
४	विपद् प्रभावित स्थानमा रहेका विद्यालयहरू र स्थानीय स्वयंसेवकहरूलाई विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न विषयक्षेत्रको क्षमता विकास गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि
५	बन्दोबस्तीका सामान तथा औजारहरू व्यवस्थापनका लागि विषयक्षेत्रहरूको क्षमता विकास गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि

परिच्छेद पाँच: कार्यान्वयन अनुगमन तथा सिकाई योजना

५.१ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन रणनीति

१. यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयनका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, नियमावली २०७६ स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यस्थापन ऐनमा प्रवन्ध भए बमोजिमका आवश्यक संस्थागत संरचना र नीतिगत प्रवन्ध गरिनेछ ।

२. गाउँपालिकाको चालु आर्थिक वर्षको विपद् व्यवस्थापन शिर्षकको बजेटबाट प्राथमिकताका आधारमा पूर्वतयारी गतिविधिहरूको कार्यान्वयनको शुरूवात गरिनेछ । क्रमशः आगामी वर्षको वार्षिक कार्यक्रममा यस योजनाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक श्रोत व्यवस्थापन गरिनेछ ।

३. विकास साझेदार संस्थाहरू (द्धिपक्षीय, बहुपक्षीय, संयुक्त राष्ट्रसंघ अन्तर्गतका निकायहरू र रेडक्रस अभियान) बाट प्राप्त हुने सहायतालाई यस योजनाको कार्यान्वयनको लागि परिचालन गरिनेछ ।

४. निजी तथा व्यावसायिक क्षेत्रको व्यवसायिक सामाजिक उत्तरदायित्व र अन्य पहल मार्फत निजी क्षेत्रको सहभागिता र सहायता विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि परिचालन गरिनेछ ।

५. गाउँपालिकामा रहेका सामाजिक तथा सामुदायिक संस्थासँग भएको भौतिक, सामाजिक, आर्थिक तथा मानवीय श्रोतलाई यस योजनाको कार्यन्वयनको लागि एकीकृत रूपमा परिचालन गरिनेछ ।

६. यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेका विपद् जोखिम न्यूनिकरण र पूर्वतयारीका गतिविधिहरूलाई गाउँपालिकाले सञ्चालन गर्ने आवधिक योजना, विषयगत योजना तथा कार्यक्रमहरूसँग समायोजन तथा एकिकरण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

७. यस योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको गाउँपालिकाका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा रहेको अनुगमन समितिले गर्नेछ । उक्त अनुगमन समितिले अनुगमन गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नेछ ।

८. गाउँपालिकाको वेवसाइटमा विपद् पोर्टल तयार गरी विपद्‌बाट भएको क्षति तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी भएका गतिविधिहरू नियमित रूपमा अद्यावधिक गरिनेछ ।

९. स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले वर्षभरिको विपद्‌को अवस्था र गतिविधिलाई समेटेर गाउँ विपद् प्रतिवेदन सामान्य अवस्थामा वार्षिक रूपमा प्रकाशन गर्नेछ भने कुनै ठूलो विपद्‌को अवस्था आएमा आवश्यकता अनुसार प्रतिवेदनहरू प्रकाशित गरिनेछ ।

१०. यस योजनाको कार्यन्वयनबाट प्राप्त सिकाई तथा तत्कालीन आवश्यकताका आधारमा यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई वार्षिक रूपमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।

५.२ अन्य निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्य

१. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि छिमेकी गाउँ तथा नगरपालिका, रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा रोल्पा, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकाय तथा विकास साझेदार संस्था, स्थानीय सामाजिक सङ्घ संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग सहयोग र सहकार्य गरिनेछ । विपद् परेको समयमा खोज उद्धार तथा आगलागीको नियन्त्रणमा दमकल, एम्बुलेन्स तथा जनशक्ति परिचालनमा सुरक्षा निकाय र छिमेकी स्थानीय तहसँग समन्वय गरिनेछ । अन्य किसिमका थप सहयोग आदानप्रदान गर्न कार्यपालिकाले अन्य स्थानीय तहहरुसँग आवश्यक समझदारी वा सम्झौता गर्नेछ ।

२. गाउँपालिकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्यको लागि प्रमुख रूपमा गाउँपालिकाभित्र र बाह्य गरी दुई प्रकारको समन्वय गर्नु पर्दछ । गाउँपालिकाभित्र पनि गाउँपालिका मातहतका निकाय वा समितिबीच र अन्य सरकारी, गैरसरकारी, सामाजिक तथा निजी संस्थाहरूबीच समन्वय र सहकार्य गर्नुपर्ने हुन्छ । बाह्य समन्वयमा जिल्ला, प्रदेश र संघीय तहका सुरक्षा निकाय तथा सरकारी निकायहरूसँग र अन्य गैर सरकारी तथा सहयोगी निकाय तथा संस्थाहरूसँगको समन्वय गर्नु पर्दछ । जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला स्थित अन्य गैह्र सरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गरी थप स्रोत परिचालन गरिनेछ । जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँग विपद् सम्बन्धी सूचना आदानप्रदान गर्न आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।

३. विषयगत क्षेत्रको अवधारणा अनुसार गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यसँग सम्बन्धित संस्था तथा निकायहरू सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको सदस्य रहन्छन र उक्त संस्था तथा निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्यको जिम्मेवारी सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने विषयगत समिति र यसका संयोजक तथा सम्बन्धित शाखाको हुनेछ ।

३. जिल्ला, प्रदेश तथा संघीय तहका निकायहरूसँगको समन्वय, सुरक्षा निकायहरूसँगको समन्वय तथा गाउँपालिका बाहिरका सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरु र सहयोगी निकायहरूसँगको समन्वयको जिम्मेवारी गाउँपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको को हुनेछ ।

४. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको लागि सम्पूर्ण सरकारी, गैरसरकारी, सामाजिक तथा निजी क्षेत्रको स्रोत परिचालन विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाअनुरूप गाउँपालिकाको प्राथमिकता अनुसार एकद्धार नीति बमोजिम हुनेछ । संस्थागत समन्वय र सहकार्यको ढाँचा देहाय बमोजिम हुनेछ ।

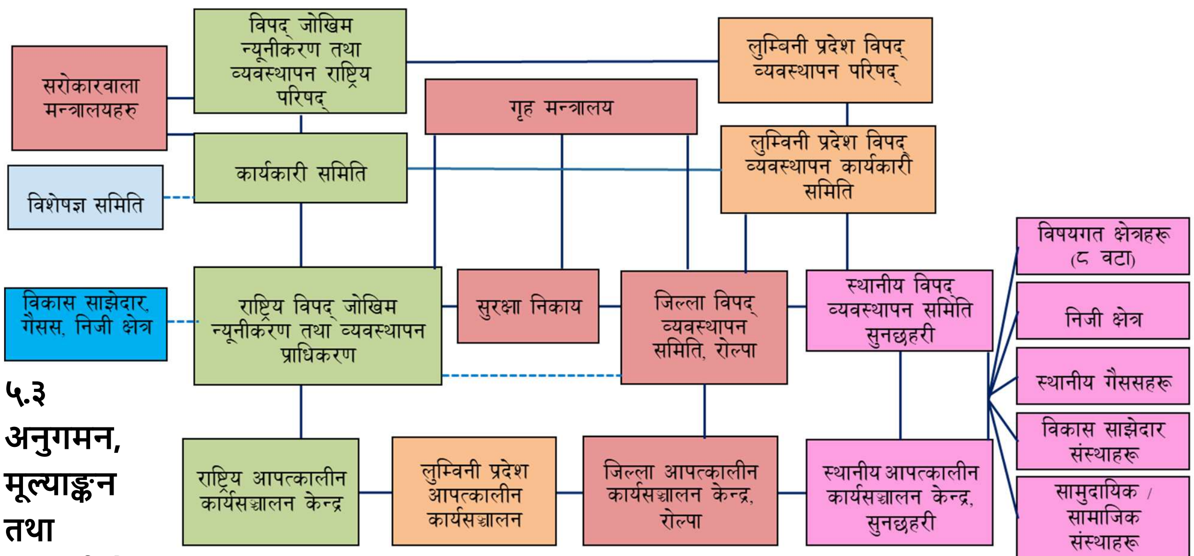

५.३ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना

५.३.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि गाउँपालिकाको उप प्रमुखको संयोजकत्वमा देहाय बमोजिमका सदस्यहरू रहेको एक अनुगमन समिति रहनेछ । सामान्य अवस्थामा यस अनुगमन समितिले पूर्वतयारी योजनाको कार्यान्वयनको वार्षिक रूपमा अनुगमन गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई प्रतिवेदन बुझाउनेछ । कुनै खास विपद् एवम् स्वास्थ्य संकटको अवस्थामा नियमित रूपमा समष्टिगत र विषय क्षेत्रगत प्रतिकार्य र पूर्वतयारीको अनुगमन गरी सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रलाई पृष्ठपोषण गर्नेछ । स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिका सदस्यहरुको मनोनयन गर्नेछ । यस अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समितिको सदस्यमा मनोनयन गर्दा राष्ट्रिय राजनीतिक दलका गाउँ कार्य समितिका प्रमुख नै गाउँपालिकाको पदाधिकारी रहेको खण्डमा अर्को व्यक्तिलाई प्रतिनिधिको रूपमा मनोनयन गर्नु पर्नेछ । यसैगरी वडाध्यक्षहरूमध्येबाट मनोनयन गर्दा कुनै पनि विषयगत क्षेत्रको संयोजक नरहेका वडाध्यक्षमध्येबाट मनोनयन गर्नु पर्नेछ ।

तालिका ५.१: अनुगमन तथा मूल्याङ्कन समिति

क्र.सं.	भूमिका	संस्था	पद

१	संयोजक	सुनछहरी गाउँपालिका	उप प्रमुख
२	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	संयोजक - विधान समिति
३	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	संयोजक - सुशासन समिति
४	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	संयोजक - आर्थिक समिति
५	सदस्य	राष्ट्रिय राजनीतिक दलका गाउँ समिति	प्रमुखहरु
६	सदस्य	समितिले तोकेका तीन जना	वडाध्यक्षहरु
७	सदस्य सचिव	गाउँपालिका	आन्तरिक लेखा प्रमुख

५.३.२ लक्ष्य र सूचकहरु

यस योजनामा गाउँपालिकामा विपद्बाट प्रभावित हुने परिवार, मृत्यु हुने तथा घाईतेको सङ्ख्या एवम् आर्थिक क्षतिको न्यूनीकरण गर्ने लक्ष्य लिईएको छ । यस योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन र समीक्षाको लागि देहाय बमोजिमको लक्ष्य सूचकहरु निर्धारण गरिएको छ ।

क्रसं	सूचकहरू	भए	नभएको
१. सामान्य पूर्वतयारीको लागि			
पूर्वतयारीका सूचकहरू			
१	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र सञ्चालन भएको		
२	खोज उद्धार तथा राहत सामग्रीको भण्डारण मौज्दात रहेको		
३	वडामा सामुदायिक प्रथम उद्धारकहरू तयार भएको		
४	वडामा सामुदायिक विपद् तथा जलवायु सूचना केन्द्र स्थापना भएको		
५	विपद् सम्बन्धी विवरण गाउँपालिकाको वेभसाइटमा अपडेट गर्ने वेभ पोर्टल सञ्चालन भएको		
६	प्रत्येक वडामा आपत्कालीन प्रयोजनका लागि हेलिप्याड निर्माण भएको		
७	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना वार्षिक रूपमा अद्यावधिक भएको		
२. समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार			
पूर्वतयारीका सूचकहरू			
१	खोज उद्धार तथा प्राथमिक उपचार सामग्रीको विवरण		
२	समन्वय बैठकको निर्णय पुस्तिका		
३	वडा तहको खोज उद्धार कार्यदलहरूको विवरण		
प्रतिकार्यका सूचकहरू			
१	खोज उद्धार कार्यको विवरण		
२	खोज उद्धार टोलीको परिचालन		
३	आकस्मिक बैठकको निर्णय पुस्तिका		
३. स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र			
पूर्वतयारीका सूचकरू			
१	प्रत्येक वडामा तालिम प्राप्त प्राथमिक उपचारकको विवरण		

२	स्वास्थ्य संस्थामा राखिएको औषधिको बफर स्टकको अद्यावधिक विवरण		
३	स्वास्थ्य संस्थाहरूको आपत्कालीन योजना		
४	स्वास्थ्य संस्थाहरूको आपत्कालीन योजना		
प्रतिकार्यका सूचकहरू			
१	प्राथमिक उपचार सेवा प्राप्त गरेको जन सङ्ख्या		
२	पोषणयुक्त खानेकुरा उपलब्ध भएको जन सङ्ख्या		
३	स्वास्थ्य क्षेत्रको पुनर्स्थापन तथा पुर्निर्माण योजना		
४	प्रजनन स्वास्थ्य गर्भवती तथा सुत्केरीको संख्या		
५	स्वास्थ्य सेवा लिने लैंगिक हिंसा प्रभावितको संख्या		
४. अस्थायी आश्रय स्थल, खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री र राहत व्यवस्थापन			
पूर्वतयारीका सूचकरू			
१	कम्तिमा ५०० घर परिवारलाई पुग्ने न्यूनतम मापदण्ड अनुसारको आवश्यक गैर खाद्य सामग्रीहरूको भण्डारण गरिएको		
२	आपत्कालीन समयमा खाद्यान्न आपूर्तिको लागि सम्झौता भएको		
३	प्रत्येक वडामा अस्थायी आश्रयस्थलको लागि ठाउँको पहिचान भएको		
४	अस्थायी आश्रयस्थलको लागि भवन निर्माण भएको वा आश्रयस्थल निर्माणका समग्रीहरूको बन्दोबस्त भएको		
५	आपत्कालीन प्रयोजनका लागि यातायात संचार तथा बन्दोबस्तीका सामाग्रीहरूको व्यवस्था भएको		
प्रतिकार्यका सूचकहरू			
१	विपदबाट विस्थापित परिवारलाई अस्थायी आश्रयस्थल उपलब्ध गराएको विवरण		
२	प्रभावित परिवारलाई खाद्य तथा गैर खाद्य सामग्री उपलब्ध गराएको विवरण		
३	प्रभावित परिवारलाई राहत सामग्री उपलब्ध गराएको विवरण		
४	नगद सहायता प्राप्त गरेका परिवारको विवरण		
६. खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्धन			
पूर्वतयारीका सूचकरू			
१	आपत्कालीन सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी सामग्रीहरूको भण्डारण गरिएको		
२	पहिचान गरिएका आपत्कालीन आश्रयस्थलमा खानेपानी आपूर्तिको श्रोत र माध्यम तयार गरिएको		
३	सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धी सूचना तथा सञ्चार सामग्रीहरू तयार भई प्रसारण गरिएको		
प्रतिकार्यका सूचकहरू			
१	मापदण्ड अनुसार खानेपानी उपलब्ध भएको परिवार		
२	प्रभावित समुदाय तथा आश्रयस्थलमा मापदण्ड अनुसारको सरसफाइको प्रवन्ध		
६. संरक्षण तथा शिक्षा विषयगत क्षेत्र			
पूर्वतयारीका सूचकरू			
१	शिक्षा क्षेत्रको सिकाई निरन्तरता योजना तयार भएको		
२	विद्यालय सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्थापन समिति र प्रअलाई अभिमुखीकरण गरिएको		
३	सबै विद्यालयमा विद्यालय विपद् व्यवस्थापन समिति र कार्यदल गठन भएको		
४	विद्यालय र गाउँपालिकामा नियमित कृतिम घटना तथा सिमुलेसन अभ्यास भएको		
प्रतिकार्यका सूचकहरू			

१	अस्थायी सिकाइ केन्द्रहरूको विवरण		
२	वैकल्पिक सिकाइ सञ्चालन भएको विवरण		
३	शिक्षा क्षेत्रको पुनर्निर्माण योजना		
७. विपद् लेखाजोखा तथा सूचना व्यवस्थापन			
पूर्वतयारीका सूचकरू			
१	गाउँपालिकामा विपद् लेखाजोखा टोली तयार भएको		
२	क्षेत्रगत लेखाजोखा फारम तयार भएको		
३	विपद् लेखाजोखा टोलीलाई विपद् लेखाजोखा सम्बन्धी तालिम दिइएको		
४	स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको विपद् सूचना संकलन व्यवस्थापन र प्रसारण प्रक्रिया तय भएको		
प्रतिकार्यका सूचकहरू			
१	द्रुत लेखाजोखा प्रतिवेदन (कुनै विपद् विशेष)		
२	क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखा प्रतिवेदन (कुनै विपद् विशेष)		
३	स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा विपद् सम्बन्धी विवरण अद्यावधिक भएको		
८. पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माण			
पूर्वतयारीका सूचकरू			
१	पहिचान गरिएका आश्रयस्थलमा सडक खानेपानी सरसफाइ पूर्वाधार तयार भएको		
२	प्रत्येक वडामा आपत्कालीन प्रयोजनको लागि हेलिप्याड निर्माण भएको		
३	पूर्वाधारहरू विपद् जोखिमबाट सुरक्षित बनाइएको		
प्रतिकार्यका सूचकहरू			
१	विपदबाट क्षति भएका पूर्वाधारको मर्मत भएको		
२	जीविकोपार्जन सहायता प्राप्त गरेका परिवारको विवरण		
३	क्षेत्रगत पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माण योजना		
४	पुनर्निर्माण कार्यको प्रगति विवरण		

५.३.३ अनुगमन, मूल्यांकन र परिमार्जन

यस योजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने कार्य अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गर्नेछ । उक्त समितिले माथि उल्लिखित सूचकहरुको आधारमा नियमित रूपमा योजना कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नेछ । यस्तो प्रतिवेदनमा औंल्याईएका सुधार गर्नुपर्ने विषयलाई सम्बन्धित विषयक्षेत्रले सुधार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ र योजनामा नै सुधार गर्नुपर्ने अवस्थामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको परिमार्जन गर्दा समावेश गरिनेछ । यस योजनाको पूनरावलोकन तथा पृष्ठपोषण सङ्कलन तलको तालिका बमोजिम हुनेछ ।

विवरण	जिम्मेवार निकाय	गर्नुपर्ने मुख्य कार्य	समय
योजना कार्यान्वयनको समिक्षा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आवधिक रूपमा समिक्षा बैठक गर्ने	कार्तिक महिना
			माघमहिना
			बैशाख महिना
			श्रावण महिना (आगामी आ.व. को)
योजनाको	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन	विषयक्षेत्र अनुसारका	प्रत्येक चैत्र मसान्त

पुनरावलोकन	समिति	क्रियाकलापहरुको पुनरावलोकन गरी योजना अद्यावधिक गर्ने	

सन्दर्भ सामग्रीहरु

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७६), विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, कानून सेवा आयोग (२०७५), जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, २०७५ र नेपाल स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०७५: नेपाल सरकार, कानून सेवा आयोग, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७५), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८ – २०३०: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७५), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७३), गोरखा भूकम्प -२०७२ अनुभव र सिकाई: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७६), राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा, २०७० (प्रथम संशोधन २०७५): नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०६७), विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ (प्रथम संशोधन २०७६): नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७४), स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४: नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय (२०७१), विपद् व्यवस्थापन दिग्दर्शन: नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय (२०७५), विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना (नमूना): नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

सुनछहरी गाउँपालिका बस्तुगत विवरण, २०७५

अनुसूचीहरू

अनुसूची १ : स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा विद्यमान पदाधिकारीहरूको विवरण

क्र.सं.	नाम	पद	आवद्ध निकाय/कार्यालय/संस्था	सम्पर्क नम्बर
१	धन बहादुर पुन मगर	अध्यक्ष	गा.पा अध्यक्ष	९८६६२४८३२८
२	ननकला घर्ति	सदस्य	गा.पा उपाध्यक्ष	९८६६७४४६६८
३	धनिमान रोका	सदस्य	१ नं. वडा अध्यक्ष	९८५७८२५७५१
४	कृष्ण बहादुर बुढामगर	सदस्य	२ नं. वडा अध्यक्ष	९८६९९८२७३१
५	उडविर घर्ति मगर	सदस्य	३ नं.वडा अध्यक्ष	९८४९५८३६०१
६	हर्कराम बुढामगर	सदस्य	४ नं.वडा अध्यक्ष	९८५७८२५७५४
७	देविलाल रोका मगर	सदस्य	५ नं.वडा अध्यक्ष	९८४३९३८७३२
८	अमरजित पुन मगर	सदस्य	६ नं.वडा अध्यक्ष	९८५७८३५०३५
९	राज बहादुर रोका मगर	सदस्य	७ नं.वडा अध्यक्ष	९८४४९२४०९३
१०	लालसिंह खड्का	सदस्य	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५७८२५०९३
११	तिलक भण्डारी	सदस्य	आइएनएफ रोल्पा	९८५७८२५१०२
१२	सुर्य बहादुर गुरुङ	सदस्य	ई.प्र.का पोबाङ	९८६९९८२७६१
१३	खिम बहादुर विष्ट	सदस्य	नेरेसो उपशाखा सभापति	९८४७९३३९३०
१४	महावीर राना	सदस्य	उ.बा. स. प्रतिनिधि	९८५११८४९८५
१५	दया बहादुर बुढामगर	सदस्य सचिव	विपद् व्यवस्थापन शाखा प्रमुख	९८५७८२४०९३

अनुसूची २ : विषयगत क्षेत्रको विवरण

१. समन्वय, सूचना एवं खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद	नाम	सम्पर्क नं
१.	संयोजक	सुनछहरी गाउँपालिका	अध्यक्ष	धन बहादुर पुन मगर	९८६६२४८३२८
२.	सदस्य सचिव	सुनछहरी गाउँपालिका	विपद् व्यवस्थापन शाखा प्रमुख	दया बहादुर बुढामगर	९८५७८२४०९३
३.	सदस्य	ई.प्र.का पोबाङ	इन्चार्ज	सुर्य बहादुर गुरुङ	९८६९९८२७६१
४.	सदस्य	नेरेसो उपशाखा सभापति	सभापति	खिम बहादुर विष्ट	९८४७९३३९३०
५.	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	सदस्य	धनिमान रोका	९८५७८२५७५१
६.	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	सदस्य	कृष्ण बहादुर बुढामगर	९८६९९८२७३१
७.	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	सदस्य	उडविर घर्ति मगर	९८४९५८३६०१
८.	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	सदस्य	हर्कराम बुढामगर	९८५७८२५७५४
९.	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	सदस्य	देविलाल रोका मगर	९८४३९३८७३२
१०.	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	सदस्य	अमरजित पुन मगर	९८५७८३५०३५
११.	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	सदस्य	राज बहादुर रोका मगर	९८४४९२४०९३
१२.	सदस्य	आई.एन.एफ.नेपाल	फोकल पर्सन	चुलु चौधरी	९८४७८५८७७५, ९७४८५७२३७१

२. खाद्य कृषि तथा जीविकोपार्जन विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद	नाम	सम्पर्क नं
१.	संयोजक	सुनछहरी गाउँपालिका	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति संयोजक	हर्कराम बुढा मगर	९८५७८२५७५४

२.	सदस्य सचिव	सुनछहरी गाउँपालिका	कृषि शाखा प्रमुख	शिवकुमार झा	9844135403
३.	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	सदस्य	कृष्ण बहादुर बुढामगर	९८६९९८२७३१
४.	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	सदस्य	उडविर घर्ति मगर	९८४९५८३६०१
५.	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	सदस्य	हर्कराम बुढामगर	९८५७८२५७५४
६.	सदस्य	आई.एन.एफ.नेपाल	सदस्य	चुलु चौधरी	९८४७८५८७७५, ९७४८५७२३७१
७.	सदस्य	युवा क्लब	सदस्य	दिल प्रसाद घर्ति	९७४८५७७५०३

३. प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद	नाम	सम्पर्क नं
१.	संयोजक	सुनछहरी गाउँपालिका	सामाजिक विकास समिति संयोजक	अमरजित पुन मगर	९८५७८३५०३५
२.	सदस्य सचिव	सुनछहरी गाउँपालिका	स्वास्थ्य शाखा संयोजक	जगत बहादुर बुढा	9847868492
३.	सदस्य	स्वास्थ्य चौकी, पोबाङ	इन्चार्ज	राज बहादुर रोका मगर	९८४४९२४०९३
४.	सदस्य	स्वास्थ्य चौकि, सेरम	इन्चार्ज		९७४७११७१३७
५.	सदस्य	स्वास्थ्य चौकि, जेलबाङ	इन्चार्ज		९८४८११३५२०
६.	सदस्य	स्वास्थ्य चौकि, फगाम	इन्चार्ज		९८६४९५४१२२
७.	सदस्य	स्वास्थ्य चौकि, स्युरी	इन्चार्ज		९८४३८८३३४४
८.	सदस्य	स्वास्थ्य चौकि, बाहिरीगाम	इन्चार्ज		९८५५०३७९०२

४. अस्थायी आश्रयस्थल, गैर खाद्य सामग्री तथा बन्दोवस्ती विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद	नाम	सम्पर्क नं
१.	संयोजक	सुनछहरी गाउँपालिका	पूर्वाधार विकास समिति संयोजक	राज बहादुर रोका मगर	९८४४९२४०९३
२.	सदस्य सचिव	सुनछहरी गाउँपालिका	भौतिक पूर्वाधार शाखा प्रमुख	ई. घनश्याम हमाल	9844944105
३.	सदस्य	रेडक्रस उपशाखा पोबाङ	सदस्य	मोहन बहादुर पुन	९८४७९५७०९४

४.	सदस्य	महावीर राना	सदस्य	उ.बा. स. प्रतिनिधि	९८५११८४९८५
५.	सदस्य	स्थानीय युवा क्लब	सदस्य	दिल प्रसाद घर्ति	९७४८५७७५०३

५. खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्धन विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद	नाम	सम्पर्क नं
१.	संयोजक	सुनछहरी गाउँपालिका	पूर्वाधार विकास समिति संयोजक	राज बहादुर रोका मगर	९८४४९२४०९३
२.	सदस्य सचिव	सुनछहरी गाउँपालिका	भौतिक पूर्वाधार शाखा प्रमुख	ई. घनश्याम हमाल	9844944105
३.	सदस्य	नेपाल रेडक्रस उपशाखा प्रतिनिधि	सदस्य	चित्र वहादुर झाँक्रि	९८६८६०८२२३
४.	सदस्य	सुनछहरी गाउँपालिका	स्वास्थ्य शाखा संयोजक	जगत बहादुर बुढा	9847868492
५.	सदस्य	महिला संञ्जाल	सदस्य	देविका घर्तिमगर	९७४७०९८१८५
६.	सदस्य	स्थानीय युवा क्लब	सदस्य	दिल प्रसाद घर्ति	९७४८५७७५०३

६. संरक्षण तथा सुरक्षा विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद	नाम	सम्पर्क नं
१.	संयोजक	सुनछहरी गाउँपालिका	सामाजिक विकास समिति संयोजक	अमरजित पुन मगर	९८५७८३५०३५
२.	सदस्य सचिव	सुनछहरी गाउँपालिका	पन्जिकरण तथा सामजिक सुरक्षा	सागर बुढा मगर	९८६६५३०३७०
३.	सदस्य	रेडक्रस उपशाखा पोबाङ	सदस्य	मोहन बहादुर पुन	९८४७९५७०९४
४.	सदस्य	महिला संञ्जाल	सदस्य	देविका घर्तिमगर	९७४७०९८१८५
५.	सदस्य	ई.प्र.का पोबाङ	इन्चार्ज	सुर्य बहादुर गुरुङ	९८६९९८२७६१
६.	सदस्य	यू.यन.एफ.पी.ए	कार्यक्रम अधिकृत	केदार राना मगर	९८०११९५८४७

७. शिक्षा विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद	नाम	सम्पर्क नं
१.	संयोजक	सुनछहरी गाउँपालिका	सामाजिक विकास समिति संयोजक	अमरजित पुन मगर	९८५७८३५०३५
२.	सदस्य सचिव	सुनछहरी गाउँपालिका	शिक्षा शाखा प्रमुख	रेग बहादुर पुन	9847817708
३.	सदस्य	आई.एन.एफ.नेपाल	सदस्य	चुलु चौधरी	९८४७८५८७७५, ९७४८५७२३७१
४.	सदस्य	नेपाल रेडक्रस उपशाखा प्रतिनिधि	सदस्य	चित्र वहादुर झाँक्रि	९८६८६०८२२३

८. शीघ्र पुनर्लाभ विषयगत क्षेत्र

क्रसं	भूमिका	संस्था	पद		
१.	संयोजक	सुनछहरी गाउँपालिका	पूर्वाधार विकास समिति संयोजक	राज बहादुर रोका मगर	९८४४९२४०९३
२.	सदस्य सचिव	सुनछहरी गाउँपालिका	भौतिक पूर्वाधार शाखा प्रमुख	ई. घनश्याम हमाल	9844944105
३.	सदस्य	रेडक्रस उपशाखा पोबाङ	सदस्य	मोहन बहादुर पुन	९८४७९५७०९४
४.	सदस्य	स्थानीय युवा क्लब	सदस्य	दिल प्रसाद घर्ति	९७४८५७७५०३
५.	सदस्य	महावीर राना	सदस्य	उ.बा. स. प्रतिनिधि	९८५११८४९८५
६.	सदस्य	आई.एन.एफ.नेपाल	सदस्य	चुलु चौधरी	९८४७८५८७७५, ९७४८५७२३७१
७.	सदस्य	नेपाल रेडक्रस उपशाखा प्रतिनिधि	सदस्य	चित्र वहादुर झाँक्रि	९८६८६०८२२३

जिल्ला तथा स्थानिय सुरक्षा निकायहरु

क्र. सं	कार्यालय	सम्पर्क नम्बर
१	प्रहरी कन्ट्रोल	१००
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रोल्पा	०८६४४००९९, ०८६४४०११३
३	खड्ग दल गण, रोल्पा	०८६४४०१२०, ०८६४४०१५२
४	ईलाका प्रहरी कार्यालय, पोबाङ	९८६९९८२७६१

५	ईलाका प्रहरी कार्यालय, थबाङ	९८०६२०४१६३
६	ईलाका प्रहरी कार्यालय, उवा	९७४८५६३३४१
७	प्रहरी चौकि , मिरुल	८६६९०६५३

गाउँपालिकामा रहेका स्वास्थ्य चौकी

क्र.स.	**अस्पताल/स्वास्थ्य चौकी**	**सम्पर्क नं.**
१	जिल्ला अस्पताल , रेउघा	०८६–६८०१३०
२	स्वास्थ्य चौकी, पोबाङ	९८४७८६८४९२
३	स्वास्थ्य चौकि, सेरम	९७४७११७१३७
४	स्वास्थ्य चौकि, जेलबाङ	९८४८११३५२०
५	स्वास्थ्य चौकि, फगाम	९८६४९५४१२२
६	स्वास्थ्य चौकि, स्युरी	९८४३८८३३४४
७	स्वास्थ्य चौकि, बाहिरीगाम	९८५५०३७९०२

अनुसूची ३ : सरोकारवाला निकायको पहिचान तालिका

क्र.सं.	निकाय वा कार्यालयको नाम	सम्पर्क व्यक्तिको नाम र पद	सम्पर्क विवरण (फ्याक्स, फोन, इमेल)	कैफियत
१.	आइएनएफ रोल्पा	तिलक भण्डारी	९८५७८२५१०२	
२.	नेरेसो उपशाखा सभापति	खिम बहादुर विष्ट	९८४७९३३९३०	
३.	जिल्ला समन्वय समिति, रोल्पा	विक्रम पाण्डेय	९८५७८५५२२२	
४.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला शाखा, रोल्पा	डि.वी. घर्तीमगर	९८५७८३०७७७, ०८६–४४००३६	
५.	डिकोस रोल्पा	देव बहादुर वली	९७४८५००४९३, ०८६४४०१४८	
६.	डिभिजन वन कार्यालय	डा. मोहन प्रसाद पौडेल	०८६–४४०११२, ९८५७८२४११२	
७.	गैर सरकारी महासंघ रोल्पा	घनश्याम आचार्य	९८४७८५०९३०	
८.	रोल्पा उद्योग बाणिज्य संघ	केशव कुमार आचार्य	९७५८५०३४९७	
९.	UNFPA	केदार राना मगर	९८०११९५८४७	
१०.	नेपाल पत्रकार महासंघ रोल्पा	नवीन लोचन मगर	९८४७८७७६७२	
११.	निर्माण व्यवसायी संघ, रोल्पा	मान बहादुर खत्री	९८४७८६२१६२	

अनुसूची ४: गाउँपालिकामा मौज्दात पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्यका लागि आवश्यक अन्य सामाग्री उपकरण तथा औजारहरुको विवरण

सुनछहरी गाउँपालिकामा मौज्दात मनसुनजन्य विपद्को पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्यका लागि आवश्यक अन्य सामाग्री उपकरण तथा औजारहरुको विवरण :

क्र स	सामानको विवरण	परिमाण	कैफियत
१	कम्वल नं ३	५० थान	
२	आगो निभाउने यन्त्र	४ थान	
३	गैंती	१२ थान	
४	बेल्चा	१७ थान	
५	कोवार गल	८ थान	
६	हाते घन	१२ थान	
७	फलामे बाक्स	१ थान	
८	हाते माइक	५ थान	
९	स्टेचर	६ थान	
१०	सेफ्टी बुटस	९ थान	
११	ग्लोभस नर्मल	४ थान	
१२	टर्च २ व्यट्री	९ थान	
१३	सिठ्ठी	६ थान	
१४	वेन्डेज नर्मल	३ थान	
१५	कटन	८ रोल	
१६	एन्टी सेफ्टी लोसन	४ वोटल	

प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोगः

Nepal Red Cross Society

UNFPA

नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय जनसंङ्ख्या कोष